

**TURUN
YLIOPISTO**

”He ei oo mulle pelkkää sisustusta”

Kasvien merkitys ja kasvisuhteen muodostuminen kasviharrastajien kertomuksissa

Pro gradu -tutkielma

Sosiologia

Sosiaalitieteiden laitos

Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

Turun yliopisto

Laatija:

Martta Vänskä

28.4.2023

Turku

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Sosiologia

Tekijä: Martta Vänskä

Otsikko: ”He ei oo mulle pelkkää sisustusta” – Kasvien merkitys ja kasvisuhteen muodostuminen kasviharrastajien kertomuksissa

Ohjaajat: Professori Suvi Salmenniemi, YTT Hanna Ylöstalo

Sivumäärä: 60 sivua + 2 liitesivua

Päivämäärä: 28.4.2023

Tiivistelmä

Tämä pro gradu -tutkielma tarkastelee kasviharrastajien suhdetta kasveihin sekä kasvien merkitystä kasviharrastajien elämässä. Tutkielman tavoitteena on selvittää miten ja millainen suhde kasviharrastajille on kasveihin muodostunut sekä miten kasvit ovat vaikuttaneet harrastajien elämään.

Tutkielman teoreettisina lähtökohtina ovat verkostoajattelu sekä uusmaterialistiset ja posthumanistiset näkökulmat (Serres, Bennett, Barad, Haraway), joita yhdistää käsitys materiasta aktiivisena toimijana, eikä passiivisena toiminnan kohteena. Tutkielmassa tarkastellaan sitä, millaisena toimijan kasvi näyttäytyy sekä harrastajien elämässä että harrastuksessa yleisesti. Tutkielma haastaa sitä ihmisen ja kasvin suhdetta, jota länsimaisen ajattelun perinteessä on pidetty subjekti–objekti-suhteena. Tutkielmani kytkeytyy osaksi kriittisen kasvitutkimuksen suuntausta, joka pyrkii nostamaan esiin uutta tietoa kasvien toimijuudesta, ja ihmisen ja kasvin suhteesta.

Tutkielman aineisto on kerätty puolistrukturoituina haastatteluina ja aineisto on analysoitu teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla. Aineisto koostuu yhteensä seitsemän kasviharrastajan haastattelusta. Tutkielmassani rajaen tutkimani kasvisuhteen koskemaan kasviharrastajaa ja huonekasvia, eli keskiössä ovat vain sisätiloissa elävät kasvit.

Kasviharrastajien kertomuksissa huonekasvit saavat osittain ristiriitaisia ja muuttuvia merkityksiä. Kasvit ovat tärkeitä toimijoita harrastajien kodin muokkaajina ja hyvinvoinnin lisääjinä. Suhde kasviin muodostuu esteettisyyden arvostuksen kautta, ja kasvin kauneus ja kukoistus tuovat iloa ja tyytyväisyyttä harrastajille. Ajan myötä suhde kasviin on syventynyt ja kasvi merkityksellistyy eloisana, vuorovaikutussuhteita luovana ja ylläpitävänä toimijana, joka on enemmän kuin pelkkä hyödyke. Kaikista vahvin kiintymyssuhde lempikasviin muodostui useimmiten kasviin, joka oli pitkäikäinen, elinvoimainen ja harrastaja koki kasvilla olevan oma tarinansa. Erityisesti perintökasvit herättivät harrastajissa monia tunteita. Kasvin merkitys oli muuttunut esineestä tärkeäksi arjen kumppaniksi, joka saatettiin myös nimetä ja inhimillistää.

Avainsanat: posthumanismi, kriittinen kasvitutkimus, uusmaterialismi, verkostoajattelu, estetiikka, kasvisuhde, kumppanuuslaji, kasviharrastaja, huonekasvi

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	Kasvit osana ihmiselämää	4
2.1	Kasvisuhteen yhteys luontosuhteeseen	4
2.2	Miten luontoa ja kasveja arvotetaan?	5
2.3	Kasvi- ja luontosuhteen historia	6
2.4	Huonekasvien historiasta	10
2.5	Kasvit, estetiikka ja esteettinen hyvinvointi	12
3	Analyysin välineet	14
3.1	Uusmaterialismi	14
3.2	Verkostot, sommitelmat ja kollektiivit	15
3.3	Posthumanismi ja kasvi kumppanuuslajina	17
3.4	Aiempi tutkimus	20
4	Tutkimusasetelma	21
4.1	Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	21
4.2	Aineisto	21
4.3	Haastateltavat	23
4.4	Menetelmä	24
4.5	Tutkimusetiikka	24
5	Tulokset	26
5.1	Esineellistetyt kasvit	26
5.1.1	Kasvit sisustuselementteinä ja hyvinvoinnin edistäjinä	26
5.1.2	Kasvit eloisina hyödykkeinä	30
5.1.3	Kodin muokkaus kasvien ehdoilla	33
5.2	Merkitykselliset kasvit arjen kumppaneina	35
5.2.1	Kasvi toimijana sosiaalisissa verkostoissa	36
5.2.2	Kasvi osana sukupolvien ketjua	40
5.2.3	"Hän on mun prinsessa" – tärkeimmät ja rakkaimmat lempikasvit	42
6	Johtopäätökset	47

Lähteet	52
Liitteet	61
Liite 1. Haastattelurunko	61

1 Johdanto

Kasvien osa elämässämme on niin kokonaisvaltainen, että on vaikeaa edes ajatella sellaista ihmistoimintaa, jossa kasvit eivät olisi oleellisesti mukana. Elämämme on yhteenkietoutunut kasvien kanssa. Pukeudumme niihin, syömme niitä, rakennamme niistä kotimme. Kasvit ovat polttoainetta, lääkkeitä ja hajuvesiä. Koko ihmishistoria on kietoutunut kasveihin. Ne ovat myös iso osa sosiaalista elämäämme: kommunikoidimme niiden avulla sekä osanottomme että onnentoivotuksemme. Ihmislajimme kehitys tähän pisteeseen on kasvien ansiota, sillä jopa anatomiamme on hiljalleen muovautunut yhteisevoluutiiossamme kasvien kanssa (Schaal 2019). Yksi suurimpia ihmisyhteisöjämme muokanneista tapahtumista on ollut siirtyminen kasvien keräilystä maanviljelyyn. On arvioitu, että noin 2500 kasvilajia on käynyt läpi domestikaation¹ maailmanlaajuisesti. Näistä lajeista monia on hyödynnetty ruoantuotantoon, mutta viime vuosikymmeninä yhä useampi kasvi on jalostettu koristekasviksi. Eli sen sijaan, että kasvin hyöty mitattaisiin esimerkiksi sen tarjoaman sadon mukaan, kasveja jalostetaan puhtaasti esteettisen arvon vuoksi. (Altman ym. 2022.)

Huonekasvien kasvatusta, hyötykasvien viljelyä sekä puutarhanhoitoa ovat viime vuosina tulleet yhä suosittumiksi harrastukseksi suomalaisten parissa. Innostus kasvien viljelyä kohtaan on kasvanut etenkin nuorten aikuisten keskuudessa (Puutarhaliitto 2022). Tämä innostus ei osoita laantumisen merkkejä, vaan vuonna 2022 puutarhakaupan kokonaisarvo Suomessa nousi ennätyksellisesti 689 miljoonaan euroon (Puutarhaliitto 2023). Koronatauti-epidemiavuodet lisäsivät räjähdysmäisesti huonekasvien kysyntää ja kasviharrastajien määrää globaalisti. Esimerkiksi Yhdysvalloissa kukkien, ruukkukasvien ja siementen menekki kasvoi yhteensä 23 % vuosien 2020 ja 2021 välillä (Royal FloraHolland 2022a; 2022b). Syyt siihen, miksi kiinnostus huonekasveja kohtaan on ollut tasaisessa kasvussa jo ennen koronatauti-epidemian alkua, ovat moninaisia. Huonekasvien trendikkyyttä on selitetty muun muassa sillä, miten viherkasvit voivat auttaa ihmistä yhdistymään uudelleen luontoon ja takaamaan luontoyhteyden tuottamat positiiviset terveyshyödyt. Viherkasvit puhdistavat huoneilmaa ja lisäävät tutkitusti henkistä hyvinvointia sekä positiivisia tunteita (Gubb ym. 2018; Dela Cruz ym. 2014; Ma 2022; Han & Ruan 2019). Huonekasviharrastus onkin linkitetty osaksi kukoistavaa hyvinvointiteollisuutta. Viherkasveista huolehtimista on kuvailtu myös korvikkeena lykätyille vanhemmuudelle milleniaalien parissa. Kasviharrastajat saattavat itse

---

¹ Domestikaatiolla tarkoitetaan ihmisen viljelyyn ottaman kasvin ominaisuuksien muuttamista luonnonvaraisesta poikkeavaksi (Tieteen termipankki 2023).

kutsua itseään kasvivanhemmiksi. (Rivas & Biana 2021; Bharti 2019; Ramanathan 2017.) Kasviharrastuksella on myös tärkeä sosiaalinen puoli, joka ilmenee kasviharrastajien eri yhteisöissä, yhdistyksissä ja sosiaalisessa mediassa. Tiedonvälityksen ja vertaistuen lisäksi yhteisöllisyys voi antaa lohtua ja turvaa lisääntyneen taloudellisen epävarmuuden ja ilmastohuolen aikana (Szczygielska & Cielemecka 2019). Luontokadon kiihtyessä viherkasvit ovat vallanneet ihmisten kodit sekä monet kaupunkialueiden sisätilat.

On väitetty, että ihmisten nykyinen ihmiskeskeinen suhde luontoon ja luontokappaleisiin on syynä ilmastokriisimme. Toisaalta olemme tällä hetkellä laajemmin ja selvemmin tietoisia ihmisen haitallisesta vaikutuksesta ympäristöömmme ja biodiversiteettiin kuin koskaan aiemmin. Luontokäsityksemme ovat muuttuvia, ja muutosten perustana ovat muutokset kulttuurien käytännöllisissä luontosuhteissa (Haila & Lähde 2003, 20). Tämä pro gradu -tutkielma keskittyy hyvin paikalliseen ja henkilökohtaiseen suhteeseen ihmisen ja luontokappaleen, eli kasvin, välillä.

Tässä tutkielmassa tarkastelen kasvien kasvattamisesta ja hoitamisesta kiinnostuneita ihmisiä. Tutkielmani aiheena ovat kasviharrastajat ja tutkin heidän arkista vuorovaikutustaan ja yhteiselon kokemuksiaan kasvien kanssa. Olen kiinnostunut erityisesti harrastajien kasvisuhteen muodostumisesta sekä haastateltavien kokemuksista muunlaajisten toimijoiden läheisyydestä. Tutkielmani keskiössä ovat kasviharrastajat ja heidän kasvinsa. Kasviharrastajaksi määrittelen ihmisen, joka hoitaa kasveja kodissaan tai puutarhassaan. Nämä kasvit voivat olla huonekasveja, viljelykasveja tai kukkia, eikä kasvien määrällä ole ollut merkitystä haastateltavia etsittäessä. Tutkielmani keskittyy kasvien terveyshyötyjen sijaan siihen, mitä merkityksiä kasveilla on harrastajien elämässä. Tutkielmaani ohjaavat kysymykset siitä, miten ja millainen suhde kasviharrastajilla on kasveihin muodostunut sekä miten kasvit ovat vaikuttaneet heidän elämäänsä.

Tutkielmani asettuu laajalle tutkimuskentälle, jossa toisiinsa limittyvät verkostoajattelun, posthumanismin ja uusmaterialismin näkökulmat. Näitä näkökulmia sitoo yhteen ajatus materian aktiivisesta toimijuudesta. Ihmiskeskeisen ajattelun sijaan tutkielmani sijoittuu osaksi näkökulmia, jotka tutkivat niitä tapoja, joilla ei-inhimilliset (oliot ja muu materia) ovat osa elämäämme ja vaikuttavat sosiaalisessa maailmassamme. Tutkielmassani keskeisiä teorioitsijoita ovat Jane Bennett, Michel Serres, Karen Barad ja Donna Haraway, jotka tarjoavat minulle käsitteet avuksi tutkiessani ihmisen ja kasvin suhdetta sekä siinä ilmenevää kasvin toimijuutta. Tutkielmani liittyy myös melko tuoreeseen kriittiseksi kasvitutkimukseksi

kutsuttuun tutkimussuuntaan (*critical plant studies*), joka pyrkii muuttamaan käsitystämme kasveista sekä suhdettamme niihin (Lawrence 2022).

Aloitan tutkielmani tarkastelemalla kasvisuhteen ja luontosuhteen yhteyttä sekä historiaa. Käsittelen eri tapoja, joilla ihminen arvottaa luontoa ja kasveja. Käyn myös läpi huonekasviharrastuksen historiaa sekä siinä korostuvaa kasvien esteettistä arvoa. Tämän jälkeen kolmannessa luvussa esittelen tutkielmani teoreettisen taustan sekä analyysini keskeisimmät käsitteet. Neljännessä luvussa käyn läpi tutkimusasetelmani ja esittelen tutkimusprosessiani sekä haastatteleman kasviharrastajat. Tämän jälkeen käyn läpi analyysini tulokset ja lopuksi esitän tutkielmani johtopäätökset sekä jatkotutkimusehdotukseni.

2 Kasvit osana ihmiselämää

2.1 Kasvisuhteen yhteys luontosuhteeseen

Tutkimus ihmisen ja kasvin suhteesta kiinnittyy laajempaan ja lähes ikiaikaiseen keskusteluun ihmisen ja luonnon suhteesta. Kysymys ihmisen kasvisuhteesta on saanut vain vähän huomiota nykyajan luontokeskustelussa ja vasta viime vuosikymmeninä ihmistieteissä, kuten sosiologiassa, on alettu kääntää katsetta tarkemmin planeettamme elinkelpoisuuden takaaviin eliöihin, eli kasveihin. Noin 80 prosenttia maapallon eliöistä on kasveja (Bar-On, Phillips & Milo 2018). Harvoin kuitenkaan tunnustetaan kasvien maailmanlaajuista valta-asemaa elävien olioiden kirjossa. Tämä voi johtua siitä, miten epämääräinen termi luonto itsessään on ja miten joissain yhteyksissä kasvit käsitetään synonyymina luonnolle (Hall 2011, 3). Saatamme ajatella kasveja yksittäisten lajinsa edustajien sijaan vain osana suurempaa ryhmää tai kokoelmaa, kuten vaikkapa raaka-aineet, metsä, niitty, biodiversiteetti, ekosysteemi ja viime aikoina etenkin hiilinielu (Head & Atchison 2008).

Ympäristötutkija Yrjö Hailan (1990) mukaan luonto on käsitteenä ”sisäisen luonnon (ihmisluonnon) ja ulkoisen luonnon (luonnon) kummallinen yhdistelmä.” Haila kuvailee yhteiskuntamme luonto–kulttuuri-dualismin olevan filosofinen ongelma yhtä lailla kuin mielenfilosofian mieli–ruumis-ongelma: ”emme voi määritellä missä mieli loppuu ja ruumis alkaa, emmekä missä kulttuuri loppuu ja luonto alkaa” (Haila 1990, 9). Käsitämme luonnon myös aina oman kulttuurimme pohjalta. Länsimaisen filosofian perinteenä on ollut rajoittaa luonto kulttuurin ulkopuolelle, jolloin ihmisen kehityksen ytimenä on ollut vapautuminen luonnosta. Luonto on määritelty omaksi todellisuuden alueekseen, joka on hiljalleen muuttunut kaikelle inhimilliselle vastakkaiseksi. Tässä tutkielmassa käsittelen kasveja osana ihmisen itse luomaa ympäristöä eli kotia. Viherkasvi on erotettu sen ”alkuperäisestä” ympäristöstään eri prosessien kautta ja tuotu osaksi ihmisen luomien artefaktien kokoelmaa. Koti on tila, joka muodostuu rajanvedoin, joilla tietoisesti halutaan jättää luonto ulkopuolelle, ikkunan toiselle puolelle. Toisin kuin koti, luonto ei rakennu tietyn keskipisteen, kuten ihmisen, ympärille, vaan se on läsnä joka puolella (Haila & Lähde 2003, 14). Olen yhtä mieltä Hailan kanssa siitä, että luonto–kulttuuri-dualismia tulisi haastaa, jotta se jäisi viimein historiaan. Hailan mukaan dualismia on toistettu siksi, että vuorovaikutuksemme ympäröivän maailman kanssa muodostuu helposti subjekti–objekti-suhteiksi. Nämä suhteet ovat yleistyneet totalisoivaan eroon ”meidän” ja ”ympäristön” välille. (Haila 2000, 156.) Tässä tutkielmassa pyrin avartamaan ihmisen ja kasvin suhdetta subjekti–objekti-suhteen yli.

Tässä luvussa tarkastelen tarkemmin länsimaisen filosofian perintöä suhteessa ihmisen luonto- ja kasvisuhteeseen. Tämän jälkeen tarkastelen huonekasvien historiaa ja sitä muutosta, mikä kasvisuhteessa tapahtui, kun kasvit tuotiin ulkoa sisälle. Lopuksi pohdin sitä, miksi kasvit ovat vakiinnuttaneet paikkansa osaksi niin monien kotien sisustusta ja miksi kasvien kauneutta arvostetaan.

2.2 Miten luontoa ja kasveja arvotetaan?

Ihmisen tapa laittaa luonto ja sen osat arvojärjestykseen on vaihdellut ja muuttunut vuosisatojen saatossa. Luonnon tulkinta on aina samalla ihmisen paikantamista suhteessa luontoon (Haila & Lähde 2003, 21). Arvokäsitteet ja luonnon arvottamiseen liittyvät kysymykset yhdistävät monia eri tieteenaloja ja ovat pohja perustaville filosofisille kysymyksille. Esimerkiksi Aristoteleen jako itseisarvoihin ja välinearvoihin toistuu yhä edelleen ympäristöeettisissä keskusteluissa. (Oksanen 2000.) Tutkimukseni liittyy luontosuhteen arvokysymyksiin ja etenkin kysymykseen siitä, onko kasveilla ihmiselle jokin muu arvo ja merkitys kuin se, miten hyvin ne tyydyttävät halujamme.

Ympäristöetiikassa arvot jakautuvat yleensä ihmiskeskeisiin ja luontokeskeisiin. Luonnon tuottamat elintärkeät asiat palvelevat meitä ihmiskeskeisten arvojen välineenä. Nykyaikaisissa luontokäsityksissä korostuu kuitenkin myös luonnon arvokkuus sen itsensä vuoksi, jolloin puhutaan luontokeskeisistä arvoista. Asian arvo määräytyy sen ominaisuuksien kautta, ja välillisellä arvolla tarkoitetaan niitä ominaisuuksia, jotka auttavat saavuttamaan tai toteuttamaan jotain, jolla on arvoa. Välitön arvo tarkoittaa taas niitä ominaisuuksia, joilla on arvoa niiden itsensä vuoksi. Ihmiskeskeisestä näkökulmasta luontokappaleilla on vain välillistä arvoa. Luontokappaleilla, kuten kasveilla, voidaan nähdä olevan välitöntä arvoa erityisesti niiden kukoistamisen kautta. Filosofin G. H. von Wright tarkoittaa kukoistamisella sitä, miten hyvin olio kykenee toteuttamaan “lajilleen tunnusomaisia kykyjä ja taipumuksia” (von Wright 1963, 50 Pietarinen 2003, 28 mukaan). Kukoistaminen on sekä kasvin objektiivinen tila ja ominaisuus että itsessään arvo. Moni kasvi kukoistaa planeetallamme siitä huolimatta siitä, onko ihminen näkemässä sitä vai ei. Kasvin kukoistuksen arvon määrittää siis joko sitä katseleva ihminen tai kasvin itseisarvo. (Pietarinen 2000; 2003.)

Vastuumme luonnosta ja sen vaalimisesta on perusteltu juurikin luonnon itseisarvolla. Filosofin Ilkka Niiniluodon (2000, 62) mukaan arvot ovat loppujen lopuksi aina ihmisen itse tuottamia: “olioiden ja asioiden arvokkuus tarkoittaa sitä, että niillä on ominaisuuksia, joille ihmiset ovat antaneet arvon aseman.” Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteivätkö ihmisen

luonnolle antamat arvot voisi olla luontokeskeisiä ja Niiniluodon mukaan asialla voikin olla yhtä aikaa sekä itseisarvo että välinearvo. Ihmiset arvottavat muita eliöitä paljon myös niiden ulkonäön perusteella. Tämä korostuu esimerkiksi lajien suojelun näkökulmasta, sillä eläimen suojelua saatetaan tukea ensisijaisesti sen ulkonäön perusteella ja näin varsinkin suuret nisäkkäät saavat suhteessa enemmän rahallista tukea muihin uhanalaisiin lajeihin verrattuna (Gunnthorsdottir 2001, Frynta ym. 2013). Lajien esteettinen arvostus ei aina kulje käsi kädessä sen kanssa, miten tärkeä laji on ekologisille järjestelmille. Biologi Jari Niemelän (2000, 219–220) mukaan tämä tulee esiin etenkin kasvien kohdalla. Kasveissa arvostetaan usein eniten niiden kukintoa, mutta kasvien merkitys kaikkien eliöiden elämän jatkuvuudelle on hyvin tärkeä, täysin riippumatta niiden kauneudesta. Kukkivien kasvien kasvattaminen ja massatuottaminen eivät jo vaarassa olevia ekosysteemejä. Palaan näihin kasvien esteettisiin arvoihin vielä myöhemmin uudelleen (ks. luku 2.5).

Luonnon arvottaminen on ihmiselle sekä luontaista että välttämätöntä toimintaa. Koska elämämme on luonnon hyvinvoinnista riippuvaista, on tärkeää tarkastella sitä, millaisia seurauksia eri lähtökohdista tapahtuvalla arvottamisella on. Kuten viime vuosikymmeninä, myös kauempana historiassa luonnonkatastrofit ja luonnonvarojen väheneminen ovat synnyttäneet erilaisia tapoja käsitellä ihmisen ja luonnon suhdetta (Oksanen 2000, Niiniluoto 2000, Väyrynen 2006). Tutkielmani teoreettisena lähestymistapana käyttämäni posthumanismi on syntynyt eräänlaisena reaktiona sille, miten tiede ja teknologia ovat kehityksen lomassa tuhonneet ei-inhimillistä luontoa (Lummaa & Rojola 2014, 13–14). Seuraavaksi käsitelen luontosuhteemme ja kasvisuhteemme monikerroksista kokonaisuutta ja niiden historiallisia variaatioita.

2.3 Kasvi- ja luontosuhteen historia

Metsästäjä-keräilijöiden yhteisöissä luonnonoliot elollistettiin, niitä kunnioitettiin sekä varjeltiin. Maanviljelykulttuureissa uudenlainen riippuvuus paikallisesta ympäristöstä kehitti käsityksen luonnosta elävänä feminiininä kokonaisuutena, äiti maana. Äiti maata tuli kunnioittaa, sillä hän oli koko elämän synnyttäjä, ylläpitäjä ja olemassaolon ehto. (Väyrynen 2006, 34–41). Etenkin eurooppalaisten filosofien käsitys luonnosta on ollut perinteisesti feminiini. Luontoa on kuvailtu naiseuteen liittyvin termein, kuten äiti maa, luontoäiti tai Suomi-neito (Alaimo 2008, Rantonen 1997). Luontokäsitysten kautta on ylläpidetty sosiaalista järjestystä ja luotu erilaisia kulttuurisia ihanteita (Väyrynen 2006, 34).

Luontokäsitykset ja luonnonkäyttöön liittyvät kysymykset ovat sidoksissa myös kansalliseen historiaan. Suomessa tämä näkyy metsäsuhteessamme ja ymmärryksessä metsäteollisuuden asemasta sekä näiden vaikutuksesta kansalliseen menestykseen ja hyvinvointiin. (Valkonen 2016, 39.)

Esikristillisissä pakanauskoinnissa (esim. muinaisnorjalaisissa ja anglosaksisissa) ihmisten ja kasvien välillä vallitsi samankaltaisuuden ja hengenheimolaisuuden suhde, jossa kasvi oli muu-kuin-inhimillinen henkilö, kasvihenkilö. Suomalaisessa mytologiassa, Kalevalassa, kasveja kuvaillaan keskustelukumppaneina, joilla on myös omia tunteita. (Hall 2011, 127–130.) Alkuperäiskulttuureissa ja mytologioissa esiintyy animistinen maailmankuva, joka tarkoittaa luonnon ja kaikkien sen osien sielullistamista (Pulkinen 2014, luku 1). Suomessa animismi esiintyi etenkin uskonnossa, että isoilla eläimillä, kuten karhulla, oli tunteita, ajatteleva ja tahtova sielu. Tyypillistä joillekin alkuperäiskansojen uskomuksille oli myös totemismi, jossa vahvimmillaan käsitettiin ihmisen ja jonkin tietyn eläin- tai kasvilajin välillä olevan sukulaisuussuhde. (Pulkinen 2014, luku 5.) Kasvien ja eläinten voimia palvottiin erilaisin rituaalein. Suomessa palvottiin vielä jopa 1900-luvulle asti tiettyjä pihossa kasvavia puita (etenkin kuusi, koivu ja pihlaja). Näille pitämyspuille vietiin uhrilahjoja, eikä niitä uskallettu kaataa, sillä puussa elävä jumaluus saattoi rangaista kaatajaa (Pulkinen 2014, luku 3). Animismi on relationaalista ontologiaa, eli pohjautuu käsitykseen siitä, että ihmiset ja kaikki muut todellisuuttamme rakentavat eliöt ja asiat ovat riippuvaisessa suhteessa toistensa kanssa (Hall 2011, 105).

Kirjassaan *Plants as Persons* (2011) kasvitieteilijä Matthew Hall esittää, että länsimaisen filosofian ja kasvitieteen perinne on vaikuttanut negatiivisesti ihmisten asenteeseen luontoa ja erityisesti kasveja kohtaan. Antiikin Kreikan filosofit, Hallin mielestä etenkin Aristoteles ja Platon, käsittivät kasvit passiivisina, äänettöminä ja toimettomina olentoina. Aristoteles korosti ihmisen erottuvan muista elävistä olennoista järjen vuoksi. Järki saa ihmiset toimimaan, olemaan hyveellisiä ja saavuttamaan onnen. Järki on ihmisen tunnusmerkki, jota muilla eläimillä tai kasveilla ei ole. Hallin mukaan tämä jaottelu teki ihmisyydestä arvon mittapuun, jolla oli kauaskantoiset vaikutukset käsityksemme luonnosta ja kasveista. Aristoteles luokitteli luonnonkappaleet hierarkkisen järjestykseen, jossa kasvit asetettiin alimpaan luokkaan. (Hall 2011, 19–25.)

Antiikin filosofien lisäksi kristinuskoa pidetään suurena vaikuttajana antroposentrisen eli ihmiskeskeisen maailmankuvaan (Hall 2011, 55). Kristinuskon oppien vaikutuksesta ihmisen

luontosuhteeseen argumentoi Lynn White Jr. vuonna 1967 artikkelissaan *The Historical Roots of Our Ecological Crisis*. Whiten mukaan turmiollinen antroposentrismi on alkujaan kristillisestä luomiskertomuksesta, jossa Jumala luo maailman ja luonnon eläimiseen ja kasveineen. Jumala luo myös ihmisen, joka saa tehtäväkseen nimetä eläimet ja täten vakiinnuttaa valta-asemansa kaikkeen aineelliseen maailmassa. Kaikki materia oli tehty vain ihmistä varten ja hänen hyväkseen. Syötyään hyvän ja pahan tiedon puusta Jumala karkottaa miehen ja naisen Eedenin puutarhasta, jossa he olivat eläneet yltäkylläisyydessä. Länsimaisen luontosuhteen kehittymistä tarkastelleen Kari Väyrysen (2006, 161) mukaan tämä synnytti suuren konfliktin ihmisen ja luonnon välille, kun Jumala kirosi maan, jota ihmisen on hallittava ja muokattava ansaitakseen ruokansa maanviljelyllä. Paratiisin harmonia särkyi sekä ihmisessä että luonnossa. Raamatusta on johdettu myös toinen ymmärrys ihmisen ja luonnon suhteesta, jossa ihminen on eräänlainen tilanhoitaja, luonnon viljelijä ja varjelija. Tämän opin mukaan ”luonto on luonteeltaan jumalallista tai henkistä, joten ihmisellä on kollektiivisesti vastuuta luonnosta Jumalalle” ja velvollisuus ylläpitää ihmisen ja luonnon harmonista suhdetta. (Niiniluoto 2000; Väyrynen 2006, 149.) Jo itsessään sanana luonto on yhteydessä kristinuskuun: se on sitä mikä on luotu, eli luomakunta (Kotus 2023). Molemmat raamatulliset luontokäsitykset ovat kuitenkin ihmiskeskeisiä, ihminen nostetaan jollakin perusteella luonnon ja kaikkien sen kappaleiden yläpuolelle.

Ihmisen ja eläimen sekä kasvien ja eläinten määrittely ja erottelu ovat olleet historiassa hyvin kirjavia ja monenlaisiin päätelmiin perustuvia. Kiistelyn kohteena on ollut erityisesti se, mikä tekee materiasta elävän. Esimerkiksi Raamatussa kyky hengittää ja liikkua tekee asiasta elävän (Hall 2011, 60). Aristoteles taas on tunnettu käsityksistään sielusta, ja hänen mukaansa juuri sielullisuus yhdistää kaikkea elävää luontoa: kasveilla on ravintosielu, eläimillä tunnesielu ja ihmisillä järkisielu. (Väyrynen 2006, 110).

Tieteellisen vallankumouksen myötä 1600-luvulla vakiintui näkemys luonnosta objektina ja resurssina. Ihmisen kuului sivistää, jalostaa, muovata ja kontrolloida luontoa. Yleisenä ihanteena oli jatkuva edistys. Matemaattisen luonnontieteen kehitys vahvisti tätä käsitystä luonnosta mekaanisena koneistona, joka voidaan paloittaa elementteihin ja rakentaa uudelleen. (Väyrynen 2006, 167–169.) Ihmisen ja kasvien subjekti–objekti-suhteeseen suurimpana vaikuttajana on nähty René Descartes (1596–1650). Hän erotteli sielun ja ruumiin toisistaan, millä oli kauaskantoiset vaikutukset siihen, millä tavalla sielullista ja sielutonta ainetta tarkasteltiin. (Haila 2000, 157; Hall 2011, 38; Coole 2010, 94.) Descartes kuvaili maapallon ja sen osasten toimivan kuin kone, ja tätä konetta hallitsivat mekaniikkaan

rinnastettavat luonnon lait. Tämä kone, kuten myös sen koneina toimivat osaset (eläimet ja kasvit), olivat Jumalan luomia. Aristotelesta mukailleen Descartes päätteli, että ihmisen ja muiden elävien ero oli siinä, että vain ihmisellä oli sielu. (Hall 2011, 47–49.) Nämä sieluttomat, automaatteina toimivat luonnonkappaleet olivat ihmisen (ainoana järkevänä toimijana maailmassa) hallinnan alaisia (Coole 2010, 94). Tätä Descartesin antivitalistista tuotantoa on kritisoitu eri tieteenaloilla runsaasti, ja tämän ajatusperinteen kritiikkiin liittyy myös tutkielmani teoreettinen näkökulma, jota tarkastelen lisää edempänä, luvussa 3. Vaikka kartesiolainen maailmankuva ei ehkä nykyaikana ole enää yleinen, on mekanistisen luontokäsityksen perinnettä edelleen havaittavissa keskusteluissa ympäristön tilasta ja ihmisen vastuusta. Ihminen saatetaan kyllä tiedostaa ekologisten ongelmien aiheuttajaksi, mutta ihminen nähdään samalla kyvykkääksi ratkaisemaan kaikki mekanistista luontoa kohtaavat ongelmat oikeanlaisella teknologialla. (Iovino & Opperman 2014, 3.)

Edellä mainittujen luontosuhteiden lisäksi ihmisen suhtautumista luontoon on tarkasteltu esimerkiksi esteettisten kokemusten kautta sekä utilitaristisesti, eli miten luonnonvarojen käytössä tulisi huomioida tulevat sukupolvet ja eettinen vastuumme heitä kohtaan (Niiniluoto 2000, 57–58). Varhaisromantiikan sivilisaatiokritiikistä nykypäiväisiin luonnonsuojeluliikkeisiin asti on ajateltu ihmisen luontosuhteen heikentyneen jostakin esimodernin ajan alkuperäisestä harmonisesta suhteesta nykyaikaiseen luontoa riistävään suhteeseen (Väyrynen 2006, 270–290; Merchant 2003). On esitetty, että vieraantumismme tai irtautumisemme luonnosta on aiheuttanut maapalloa kohtaavan ekokatastrofin (Mayer & Frantz, 2004; Nisbet ym. 2009). Toisaalta on myös esitetty, että ihmisellä on luontainen ja synnynnäinen rakkaus luontoa kohtaan ja se motivoi meitä ympäristöeettisiin pohdintoihin (Wilson 1984; Kellert & Wilson 1993).

Filosofi Markku Oksasen (2021) mukaan ihmisen luontosuhdetta voidaan ymmärtää kahdenlaisena: subjektiivisena ja toiminnallisena. Subjektiivinen luontosuhde liittyy ihmisen “kokemuksiin, tuntemuksiin, arvostuksiin, käsityksiin ja asenteisiin”, kun taas toiminnallinen viittaa niihin tekoihin ja käytäntöihin, joiden kautta ihmiset ovat “aineellisesti sidoksissa ympäröivään maailmaan” (em. 119). Arkisessa elämässä voisi ajatella näiden kahden ulottuvuuden heijastavan toisiaan. Tätä jaottelua jalostaen voitaisiin sanoa tämän tutkielman keskittyvän ihmisen subjektiiviseen kasvisuhteeseen. Luvun alussa totesin, että ihmisen kasvisuhdetta on tarpeellista tarkastella laajemman luontosuhteen avulla. Seuraavaksi keskityn tarkemmin ihmisen ja kasvin suhteeseen.

2.4 Huonekasvien historiasta

Ihmisen into keräillä kasveja elintilansa koristeeksi on tuhansia vuosia vanha perinne. Muinaiset kreikkalaiset koristelivat pihansa ja kotinsa kasveilla, ja Egyptin faarao Hatshepsut toi kasveja suitsukkeeksi temppeliinsä. (Maunder 2022.) Ensimmäinen kasvitieteellinen puutarha perustettiin Italiaan 1500-luvun alkupuolella (Rakow & Lee 2015).

Puutarhanhoitoon liittyvät kirjat tulivat suosioon Euroopassa 1600-luvulla, jolloin siirtokunnista ja löytöretkiltä alkoi saapua eksoottisia kasveja ylimystön talvipuutarhoihin. 1700-luvun kasvitieteelliset saavutukset toivat kasveja hiljalleen myös sisätiloihin. Aluksi kasvitieteestä kiinnostuneet sijoittelivat kasveja työ- tai kirjastohuoneisiinsa, mutta tutkimukset liittyen kasvien yhteyttämiskykyyn aiheuttivat kiistoja siitä, onko kasvien pitäminen sisätiloissa jopa terveydelle vaarallista. (Ruppel 2020.)

Rakennustekninen kehitys mahdollisti olosuhteet huonekasvien hyvinvoinnille, kun lasin tuottaminen suurensi ikkunoiden kokoa. 1800-luvulla kasveilla sisustaminen alkoi levitä ylä- ja keskiluokkaisten eurooppalaisten keskuudessa. 1800-luvun alkupuolella kasvien kuljettamista varten kehitetty terraario mahdollisti kasvien tuonnin yhä kauempaa Eurooppaan. Mitä enemmän kasveja tuotiin muista maanosista, sitä vahvemmin sisäkasvit olivat luksuksen symboli. Eksoottisilla kasveilla ilmaistiin varakkuutta ja hienostuneisuutta. Kasvien tuonti sisätiloihin muutti ne lopulta sisustusesineiksi. 1800-luvun loppupuolella kasvien hoito-ohjeet käsittelivät kasvien hyvinvoinnin sijaan niiden esteettisiä puolia. Samalla kun ymmärrys ympäröivän luonnon toimintamekanismeista lisääntyi, ja esimerkiksi lemmikkieläinten pitämisestä tuli suositumpaa, muuttuivat huonekasvit objekteiksi. (Ruppel 2020.)

Huonekasvit Suomessa

Leena Arkio (1985) tarkastelee kirjassaan *Rakkaat vanhat huonekasvit* suomalaisen huonekasviharrastamisen historiaa. 1700-luvun luonnontieteen saavutukset levisivät myös Suomeen, jonka johdosta Turun Akatemia rakensi kasvihuoneita ja kasvien viljely alkoi yleistyä säätyläisten ja papiston keskuudessa. Vielä 1700-luvulla kasvit kuuluivat kuitenkin vain ulos tai kasvihuoneeseen. Vuonna 1837 Turussa perustettiin Suomalainen Puutarhaviljelyseura ja koristepuutarhat alkoivat vakiinnuttaa asemaansa säätyläisten keskuudessa. Ensimmäistä kertaa kukat pääsivät myös kodin sisäpuolelle. Suomessakin ilmestyi jo tuohon aikaan erilaisia kasvien hoidolle omistettuja lehtiä. 1800-luvun

jälkipuoliskolla ruukkukasvien (erityisesti kukkien) viljely ja puutarhanhoito kehittyi nopeasti. 1870-luvulla Helsinkiin avattiin maan ensimmäinen kukkakauppa ja yksityishenkilötkin saattoivat kaupitella lehti-ilmoituksella kasvejaan tilanpuutteen vuoksi. 1800-luvun lopulla säätyläisten suosituin kasvi oli mitä ilmeisimmin palmu ja esimerkiksi Fredrika Runeberg kasvatti 1900-luvun alulla kodissaan suuria peikonlehtiä. Suomessakin eksoottiset kasvit olivat yläluokalle statussymboli. (em. 21–82.)

Huonekasvien kasvattamista maaseudulla hankaloitti tilan ja valon puute. Huonekasvimuoti levisi kuitenkin koko maahan 1900-luvun vaihteeseen mennessä vähitellen myös kaupunkilaisia jäljittelevän maaseudun asukkaiden pariin. Arkion historiikista ilmenee, miten kehitys tieteessä, asuinolosuhteissa ja matkustamisessa sekä etenkin kotien sisustuksen muuttuminen väestön vaurastumisen myötä vaikutti huonekasvien yleistymiseen. Toisin kuitenkin kuin kaupunkilaiset, maaseudun huonekasvit eivät olleet yhtä eksoottisia ja kalliita. Kasveja ei itseasiassa saatettu ostaa ollenkaan, vaan pistokkaita sekä siemeniä vaihdettiin naapureiden kesken, aivan kuten nykyaikanakin. Huonekasvit ovat siis jo satoja vuosia levinneet ihmislajin sosiaalisen luonteen ansiosta. (em. 41, 113–114.) Dramaattinen käänne suomalaisten sisäkasvien kasvattamisessa tapahtui Arkion mukaan 1920-luvun jälkeen funktionalistisen tyyliuuntauksen myötä. Suuret palmut sekä muutkin aiemmin muodikkaat huonekasvit alkoivat hiljalleen hävitä kaupunkiasunnoista, mutta eivät kuitenkaan maaseudulla. (em. 175–178.)

Kuten edellä mainittu, muuttui ihmisten suhtautuminen huonekasveja kohtaan niiden yleistyessä. Aluksi ne nähtiin hyvin kiehtovina elävinä olioina, joiden hoitoon panostettiin paljon. Ne toivat iloa kukkiessaan ja surua kuollessaan, ja niiden hoitaminen muodostui osaksi arkea. Vielä 1800-luvun alussa kasvien kasvattaminen vertaantui kasvienhoitokirjallisuudessa lasten kasvattamiseen. Vuosisadan lopulla kasvit olivat vakiinnuttaneet paikkansa kodin somistajana ja esteettistä arvoa lisäävänä esineenä, eivätkä niinkään elävänä asiana. (Ruppel 2020.) Nykymuotoinen huonekasviteollisuus onkin kasvanut nykyiseen valtavaan mittakaavaansa tästä lähtökohdasta. Huonekasveista on tullut kulutusesineitä, joita jalostetaan ja muokataan ihmisten mieltymysten mukaan. Kasvi ja kukka symboloivat ensisijaisesti kauneutta. Globaalit ja yhteiskunnalliset muutokset ovat historiallisesti muuttaneet ihmisen suhdetta niin luontoon, kasveihin kuin huonekasveihinkin.

2.5 Kasvit, estetiikka ja esteettinen hyvinvointi

Historia, kulttuuri ja uskonto eivät vaikuta ainoastaan siihen, miten määrittelemme luonnon, vaan myös siihen, mitä luonnossa pidämme kauniina. Länsimaisen ajattelun historiassa luonnon esteettinen arvo on ollut jo antiikista lähtien osa luonnon arvoisälttöä. Arvojen kolmijako – totuus, hyvyys ja kauneus – yhdistyvät toisiinsa esimerkiksi Platonin estetiikassa. Etenkin hyvyys ja kauneus ymmärrettiin synonyymeinä. Harmonia ja järjestys koettiin sekä eettisesti että esteettisesti tärkeäksi. (Väyrynen 2006, 257; Haapala 2015, 19.)

Estetiikan professori Arto Haapalan mukaan esteettiset elämykset nähdään usein osaksi hyvää elämää ja esteettisten arvojen asema länsimaisessa yhteiskunnassa on merkittävä. Viime vuosikymmeninä onkin alettu keskustella esteettisestä hyvinvoinnista. (Haapala 2015, 19–20.) Esteettinen arvo voidaan palauttaa esteettisiin kokemuksiin, jotka lisäävät hyvinvointia. Esteetti, eli esteettisesti suuntautunut ja esteettisiä seikkoja korostava henkilö, pyrkii maksimoimaan näitä kokemuksia luomalla arkiympäristöstään mahdollisimman esteettisen. (Haapala 2015, 29.) Esteettisen kokemuksen ei siis tarvitse liittyä näennäisesti “korkeaan” taiteeseen, vaan esteettisyyden ulottuvuutta voidaan laajentaa ja tarkastella arjen ja arkisuuden piirissä. Haapala toteaa, että ihmisen perusluonteeseen kuuluu tuttuuden rakentaminen ja tutuus luo meille turvallisuudentunteen. (Haapala 2020.) Esimerkiksi kodin luominen tai sen eräänlainen kokoaminen eri materioista liitetään turvallisuudentunteen luomiseen. Kodista halutaankin usein tehdä sekä turvallinen että esteettisesti miellyttävä.

Luonnon esteettinen arvottaminen on Haapalan mukaan jakautunut kahteen leiriin. Tietoperustainen näkökulma nojaa erityisesti luonnontieteisiin luonnon esteettisen arvottamisen pohjana. Luonnon pelkkä havainnointi ei siis riitä, vaan on tärkeää käyttää luonnontieteellisiä kategorioita samaan tapaan kuin arvotamme taidetta taidehistorian kategorioiden avulla. Tätä voidaan kutsua ekologiseksi estetiikaksi, jossa ymmärrys luonnon hyvinvoinnista mahdollistaa mielihyvän kokemuksen. (Haapala 2015; 2020.) Eitietoperustainen käsitys luonnon esteettisestä kokemisesta hylkää tietoperustan tarpeen ja korostaa välitöntä luontokokemusta. Esteettinen kokemus voi syntyä ihmisen taipumuksesta kuvitella ja käyttää mielikuvitusta havainnoissaan esimerkiksi metsän värejä ja muotoja. Eitietoperusteista näkökulmaa kehitellyt Arnold Berleant korostaa esteettisen kokemuksen kokonaisvaltaisuuden tarvetta (Berleant 1991 Haapala 2000, 72–73 mukaan). Koska ihminen ei ole luonnosta irrallinen, on luontokokemuksemme moniaistinen ja osallistuva sen sijaan, että katselisimme sitä etäältä. Tätä ei kuitenkaan tule sekoittaa luonnosta etsimäämme

virikistysarvoon, jossa luonnossa liikkuminen on välineellistä, koska pyrimme lisäämään sillä hyvinvointiamme. Luonnosta saamamme esteettinen kokemus voi olla myös pyyteetöntä. (Haapala 2000, Rannisto 2015.)

Luonto ja elinympäristömme voivat tarjota samankaltaisia esteettisiä kokemuksia kuin taideteokset. Varsinkin kokemukset kaupunkiympäristöstä voivat olla lähellä taidekokemuksia, sillä nekin ovat ihmisen toiminnan tuotteita. Meillä ihmisillä onkin historiallisesti ja kulttuurisesti muodostuneet kehykset, joiden läpi arvioimme artefakteja, mutta luontoa arvoimme usein vapaammin. (Haapala 2015.) Tässä mielessä huonekasvin esteettisen arvon määrittely onkin mielenkiintoista, sillä se on pala luontoa, mutta ei luonnontilassa, ja se on ihmisen muovaama ja sommittelema esine, mutta samalla elävä olio.

Esteettisen hyvinvoinnin etsiminen voi kuitenkin olla ristiriidassa esteettisen hyvän kanssa, etenkin kun puhutaan luonnon ja luonnonkappaleiden esteettisestä arvosta. Esteettisen hyvinvoinnin etsiminen kaikkea arkista estetisoimalla saattaa olla myös hyvin pinnallista. Silloin esteetin elämä voi olla esteettistä, mutta ei välttämättä hyvää. Hän saattaa vahingoittaa tai rajoittaa muita omilla valinnoillaan. Esteettistä elämää rajoittavat tietyt inhimilliseen olemassaoloon liittyvät ehdot. Haapala käyttää esimerkkinä Martin Heideggerin jaottelua, jossa hän nimeää nämä ehdot kanssa-olemiseksi ja luona-olemiseksi. Olemme aina tekemisissä muiden ihmisten kanssa, ja olemme aina tekemisissä muiden-kuin-ihmisten kanssa, kuten käyttöesineiden tai luonnonkappaleiden luona. (Heidegger 1979/1927, 54–56 Haapala 2015, 30–34 mukaan.)

Haapala toteaaakin, että esteettisyyttä ei tulisi ottaa “hallitsevaksi elämänasenteeksi”, vaan sitä tulee tasapainottaa näiden realiteettien kautta: “ihmisen maailmassa-olemiseen kuuluu sekä sosiaalisissa verkostoissa olemisen että erilaisten objektien ja asioiden kanssa olemisen ja toimiminen” (Haapala 2015, 34). Näitä ihmisten ja muiden asioiden yhdessä olemista ja toiminnan verkostoja käsittelemme tarkemmin seuraavassa luvussa.

3 Analyysin välineet

3.1 Uusmaterialismi

Kartesiolainen ajatusperinne luonnosta itsestäänselvyytenä ja ihmistoiminnan ulkopuolella olevana objektikokoelmana on luonut moderniin länsimaiseen kulttuurin ajatuksen materiasta (etenkin luontokappaleista) pohjimmiltaan passiivisena, ihmistoimijoiden liikkeellepanemana ja heidän muovattavissa sekä määriteltävissä olevana asiana, jolle he antavat eri subjektiivisia merkityksiä (Coole 2010, 9). Antropologi Tim Ingoldin (2012) mukaan materiaalisuus on ymmärretty usein kahdenlaisena: maailman raakana ja fyysisenä materiaalisuutena sekä sosiaalisesti ja historiallisesti muodostuneena materiaalille merkityksiä antavana ihmistoimintana, jolla ihminen nostetaan tuon raa'an materian yläpuolelle. Tämä kaksinapainen käsitys aineellisesta maailmasta pohjautuu vanhoihin ihmisluontoa koskeviin keskusteluihin, joissa ihmisluonnon on sanottu koostuvan sekä ihmisen alkukantaisesta perusluonteesta että niistä ominaisuuksista (mm. kieli, älykkyys), joilla hän pystyy nostamaan itsensä kaikkien muiden elävien yläpuolelle. Materiaalisen maailman sijasta Ingold puhuu mieluummin materiaalien maailmasta (*world of materials*), koska ihminen ei ole irrallaan materiaalisesta maailmasta vaan aina osa sitä ja sen jatkuvaa materiavirtaa. Ihmiset eivät ole aineellisuuden toisella puolella vaan ”uivat materiaalien valtameressä”. Materiaalien maailma ei ole vain raakaa ainetta, vaan siellä elävien olentojen jatkuvasti kehittyvää suhdetta. (Ingold 2011, 24, 30; Ingold 2012.) Jos Ingoldin pohdintaa veisi vielä pidemmälle, voisi mielestäni materiaalien sijaan keskittyä ennemminkin materioihin. Jos suhtautumistamme todellisuutemme aineelliseen osaan halutaan muuttaa, miksi aine määriteltäisiin edelleen pelkäksi ihmistoiminnan materiaaliksi?

1990-luvun jälkipuoliskolta lähtien lukuisat tutkijat ovat uusmaterialismin käsitteen alla tarkastelleet maailman materiaalisuutta ja kaikkea (myös sosiaalista) sen sisällä (Dolphijn & van der Tuin 2012, 13; Fox & Alldred 2017, 4). Materia on käsitetty enemmän kuin vain elottomana aineena, jota ihminen ohjaa, laittaa liikkeelle tai määrittelee. Materia ja ihminen ovat yhdessä osa samaa ”ontologista kenttää”, jossa ne vaikuttavat toisiinsa ja muuttuvat jatkuvassa vuorovaikutuksessa (Bennett 2020, 164). Materiaalisuus on voimaa, relationaalisuutta ja eloisuutta. Se on itseään tuottavaa, aikaansaavaa ja arvaamatonta. (Coole & Frost 2010, 9.) Uusmaterialistinen ontologia pyrkii pois perinteisistä essentialistisista dualismeista, kuten luonto–kulttuuri, ihminen–eläin ja objekti–subjekti. Myös etenkin materiaaliset ja uusmaterialistiset feministit sekä ekofeministit ovat käsitelleet ja kritisoineet

näitä dualismeja vahvasti (Irni, Meskus & Oikkonen 2014, 23–32; Gaard 1993; Plumwood 1993).

Jane Bennettin (2020) vitaalinen materialismi hylkää sen dualistisen näkemyksen, jonka mukaan elämä on erotettavissa aineesta. Bennett puhuu vitaalisesta ja eloisasta materiasta haastaakseen niitä ihmiskeskeisiä näkemyksiä, jotka ovat ajaneet ihmiskunnan ekologisesti kestävämpään tilanteeseen. Bennettin vitaalinen materialismi lainaa ideoitaan paljonkin perinteisestä vitalismista ja romantiikasta, esimerkiksi Baruch Spinozan (1632–1677) ajattelusta. Spinoza käsitti kaikkien luonnonkappaleiden omaavan aktiivista voimaa. Jokainen olio toteuttaa itseään aktiivisesti, eikä Spinoza nostanut ihmistä muiden luonnonkappaleiden yläpuolelle sen perusteella, että ihmisillä olisi suurempi kyky vaikuttaa niihin. (Väyrynen 2006, 177; Bennett 2020, 27.) Bennett kuvaa tätä voimaa omassa teoriassaan olio-voimana. Bennetille oliot (ihmiset, muut elävät oliot ja elottomatkin, kuten esimerkiksi pullonkorkit) voivat olio-voimallaan muuntautua materiavirrassa. Roskasta voi tulla aarre ja elottomiksi määritellyt asiat voivat muuttua eloisiksi. Ihmisiä ja ei-inhimillisiä yhdistävän voiman ajatuksella Bennett rikkoo subjekti–objekti-jakoa. Me ihmisetkin olemme materiaa ja olio-voima tulee esiin niissä hetkissä, joissa “‘me’ ja ‘se’ liukuvat toisiinsa”. (Bennett 2020, 26–47.)

Näkökulma aineen aktiivisuudesta ja vaikuttavuudesta muuttaa perinteisen käsityksen toimijuudesta, joka on yleensä ymmärretty vain ihmisille tai eläimille ominaisena (Coole & Frost 2010, 10). Uusmaterialismi siirtyykin antroposentrismistä eteenpäin ja tutkii uudelleen niitä tapoja, joilla muut-kuin-ihmiset vaikuttavat (arkipäiväisesti) sosiaaliseen maailmaamme ja koko elämäämme. Uusmaterialistinen näkökulma sosiaaliseen siirtää ihmishenkilöt pois pääosasta ja tutkii sitä, miten elottoman ja elollisen muodostamat verkostot syntyvät, toimivat ja vaikuttavat. (Fox & Alldred 2017, 4, 8.) Materian ymmärtäminen eloisana on keskittymistä siihen, mitä materia tekee, eikä vain siihen, mitä se on.

3.2 Verkostot, sommitelmat ja kollektiivit

Inhimillisten ja ei-inhimillisten toimijoiden kohtaamisiin keskittyvän verkostoajattelun mukaan maailma muodostuu toimijoiden vuorovaikutussuhteissa. Pysyvien ja seisahduneiden rakenteiden sijaan verkostoista koostuva yhteiskunta on jatkuvasti muuttuvaa liikettä ja erilaisia suhteita. Verkostoajattelun relationaalisen näkökulman mukaan suhteet tulevat ennen

merkityksiä, eli asiat muotoutuvat olemassa oleviksi vain suhteissa muiden asioiden kanssa. (Eriksson 2015a, 21.) Uusmaterialismi ja verkostoteoria voidaan katsoa jälkistrukturalistisiksi suuntauksiksi, sillä toisin kuin strukturalismi, ne eivät tarkastele kulttuurisia rakenteita, vaan pikemminkin kritisoivat pysyvien ja muuttumattomien rakenteiden ajatusta. Filosofit, kuten Gilles Deleuze, pyrkivät tarkastelemaan yhteiskunnan suljettujen ja usein hierarkkisten järjestelmien sijaan niitä kohtaamisia ja irtaantumisia, jotka edeltävät muodostuvia kokonaisuuksia. (Eriksson 2015b, 35–41.) Deleuze käytti käsitettä sommitelma (*assemblage*, ransk. *agencement*) kuvaamaan tätä yhteenliittymisten prosessia. Sommitelma on kokoelma erilaisia elementtejä, mutta erityisesti näiden elementtien suhteita, ominaisuuksia ja seurauksia. Sommitelmat myös luovat muutoksen tilassa olevia alueita, kuten esimerkiksi kodin. Koti ei ole Deleuzen mukaan paikkaan sidottu asia, vaan sitä, miten teemme tilasta omamme. Se on muuttuva sommitelma esineitä, ominaisuuksia ja affekteja, joilla ilmaisemme itseämme. (Eriksson 2015b, 38; Wise 2011.) Tällainen ”asioiden itsenäisyyden ja selvärajaisuuden arvostelu” on dosentti Kai Erikssonin mukaan ”yksi näkyvimmistä verkostoajattelun yleistymisen vaikuttimista” (Eriksson 2015a, 22). Eriksson kuvailee verkostoja eriytyvänä liikkeenä, joille ”olennaisinta on välissä oleminen, välittäminen ja muokkaavuus, eikä valmiit asemat, suhteet tai edes ihmiset sinänsä. Tämä välitila on verkostoille kaikkein leimallisinta ja ilmentää verkosto-olemisen tapaa osuvimmin.” (Em. 22).

Tunnetun verkostoteorian, toimijaverkostoteorian (*Actor-Network-Theory, ANT*), innoittajana pidetty ranskalainen filosofi Michel Serres näkee yhteisön muodostuvan vain suhteissa ja niiden välillä kulkevista objekteista. Serresin laajasta tuotannosta on toistaiseksi suomennettu vain yksi kirja, ja hän on jäänyt tuntemattommaksi filosofiksi ranskankielisen maailman ulkopuolella (Pyyhtinen 2019). Serres näki, että suhteita tutkiakseen on yhdistettävä luonnontieteet ja ihmistieteet ja asetettava niiden välille. Olli Pyyhtinen kuvailee Serresin työn sijoittuvan tämänlaiseen välitilaan ja keskittyvän ”aineellisen todellisuuden ja ihmisyyhteisöjen leikkauspisteisiin, risteymiin ja taitteisiin” (Pyyhtinen 2015b). Serres nimesi yhteisöä eli kollektiivia ylläpitävät ei-inhimilliset objektit kvasiobjekteiksi ja inhimilliset subjektit kvasisubjekteiksi. Kvasi- (”näennäis-”) kuvaa objektien ja subjektien riippuvuutta toisistaan, yhtä ei ole olemassa ilman toista. Serresin mukaan yhteisö muodostuu vasta, kun sen keskuudessa kiertää jokin elementti, eli kvasiobjekti. Tällaisia ihmisiä yhteen kerääviä asioita ovat historiallisesti olleet esimerkiksi erilaiset pyhät esineet tai taloutta kokoava raha. (Pyyhtinen & Lehtonen 2015.) Serres ei kuitenkaan näe objekteja ainoastaan fyysisinä, vaan ne ovat ”samaa aikaan luontoa ja yhteiskuntaa, aineellisia kappaleita ja suhteita” (Pyyhtinen

2015b). Serres käyttää palloa esimerkkinä kvasiobjektista ja sen merkityksen muodostumisesta: pallo kerää ympärilleen pelaajat, ja vasta silloin esimerkiksi jalkapallopele muuttuu merkitykselliseksi. Pallolla ei ole pelin ulkopuolella tarkoitusta, vaan sen tarkoitus muodostuu vasta osana kollektiivia, jossa se on kaikkea ylläpitävä ydin, suhteiden synnyttäjä. Kvasiobjekti on yhtäaikaisesti sekä side että intersubjektiivisuuden rakentaja. Yksilö tulee esiin suhteessa objektiin, eli kun objekti on liikkeessä, se tekee kollektiivin, mutta kun se pysähtyy, se luo yksilön. (Serres 1982, 225–227; Serres 1995, 87–88; Serres & Latour 1995, 108–109; Pyyhtinen & Lehtonen 2015.)

3.3 Posthumanismi ja kasvi kumppanuuslajina

Lähestyn kasviharrastajien kasvisuhteen tarkastelua uusmaterialistisen näkökulman ja verkostojattelun lisäksi posthumanistisella otteella. Kuten uusmaterialismi, myös posthumanismi etsii vaihtoehtoisia tapoja ymmärtää erilaisten olioiden, inhimillisten ja ei-inhimillisten, ominaisuuksia ja keskinäisiä suhteita. Eroavaisuuksia uusmaterialististen ja posthumanististen ajattelujen ja näkökulmien välillä voi olla hankalaa eritellä, mutta posthumanismin voidaan kuvailla tarkastelevan erityisesti ihmisen asemaa maailmassa jonain muuna kuin sen keskipisteenä. (Lummaa & Rojola 2014, 14, 23.) Posthumanistista teoriaa on käytetty laajasti myös ihmisten välisten sekä ihmisten ja muiden olioiden välisten suhteiden tutkimisessa (Braidotti 2013, 5).

Viime vuosina filosofisen mielenkiinnon laajeneminen eläimiin (esimerkiksi kriittinen eläintutkimus, ks. Aaltola & Wahlberg 2020) on sekä eri tieteenaloilla että yhteiskunnassa yleisesti herättänyt laajemmin keskustelua siitä, miten kohtelemme ei-inhimillisiä ”toisia”. Filosofit Michel Marder (2013) toteaa, että jos eläimet ovat läntisen ajattelun historiassa kohdanneet marginalisointia, niin ei-eläimelliset oliot, kuten kasvit, ovat joutuneet marginaalin yli epämääräisyyden vyöhykkeeseen ja täysin laiminlyödyiksi. Ihmisen taipumuksen olla kiinnostunut eläimistä yli kaikkien muiden luontokappaleiden ovat huomanneet myös kasvitieteilijät James Wandersee ja Elisabeth Schussler (1999), jotka ovat kehittäneet termin kasvisokeus kuvaamaan ilmiön vakavuutta. Heidän mukaansa kasvisokeuden yksi piirre onkin kasvien luokittelu alempiarvoiseksi eläimiin nähden.

Käsityksiämme ei-inhimillisestä on haastettu myös ekokriittisellä lähestymistavalla. Etenkin taiteen- ja kulttuurintutkimuksen kentällä ekokritiikki tarkastelee kirjallisuudessa ja muissa

kulttuurimuodoissa esiintyviä inhimillisen ja ei-inhimillisen suhteita. Ekokriittisen tutkimuksen kentälle on viime vuosikymmeninä noussut materiaallinen ekokritiikki, joka on saanut vaikutteita uusmaterialistisista näkökulmista, ”materiaalisesta käänteestä” sekä posthumanismista. (Lummaa & Rojola 2014, 21–22; Iovino & Oppermann 2014.)

Materiaallinen ekokritiikki käsittää materian muistokkaana (*storied matter*): kaikella materiaalilla on merkityksiä ja ominaispiirteitä, jotka muodostuvat tarinoiksi inhimillisen ja ei-inhimillisen elämän suhteessa muodostuvissa prosesseissa. Näitä tarinoita voimme tarkastella ja ”lukea” selvittääksemme ja tulkitaksemme sitä, miten ihmiset ja heidän aineelliset kumppaninsa risteävät ja luovat toisiaan sekä maailmaa. (Iovino & Oppermann 2014.)

Muistokkaan materian näkökulma limittyy uusmaterialistien ja posthumanistien käsityksiin materian semioottisesta aktiivisuudesta (Haraway 2008, 250; Iovino & Oppermann 2014). Niin kutsuttu materiaallisen semiotiikka tutkii maailmaa semioottisesti eli ”viittaamisen ja assosiaation prosesseihin” perustuvana (Homanen 2014, 61). Materiaalisesmioottinen näkökulma rikkoo subjekti–objekti-suhteen ja käsittää asioiden saavan toiminnallisen voimansa ”suhteestaan diskursseihin, jotka jäsentävät ihmisten suhteita materiaalisuuteen” (Iovino & Oppermann 2014, 4). Filosofi-fyysikko-feministi Karen Barad (2019) käsittelee sanojen ja asioiden välistä suhdetta ja niiden uudelleenajattelua relationaalisen ontologiansa, toimijuusrealismin, kautta. Barad kiteyttää teoriansa relationaalisuutta yhteismuotoutumisen (*intra-action*) käsitteellä, jolla hän tarkoittaa sitä, miten materiaaliset ilmiöt, niiden rajat ja ominaisuudet sekä diskursiiviset käytännöt ja käsitteet” muuttuvat mielekkäiksi vasta erityisten toiminnallisten yhteismuotoutumisten kautta” (Barad 2019, 114). Sen sijaan, että maailmamme koostuisi sanoista ja niiden kantamista merkityksistä ja representaatioista, joilla merkataan irrallisia, yksilöityjä olioita, Barad näkee maailman koostuvan prosesseista, ilmiöistä, joissa materiaalisuus ja merkityksenanto tapahtuvat vain paikallisissa yhteenmuotoutumisissa. Materiaa ja diskurssia ei voida siis erottaa toisistaan. (Barad 2019; Irni, Meskus & Oikkonen 2014, 436–439.)

Post-antroposentrisen ajattelun edelläkävijäksi tituleerattu Donna Haraway on käsitellyt teoksissaan erityisesti ihmisen ja muiden eläinten sekä muiden olentojen välistä vuorovaikutussuhdetta (Braidotti 2013, 71; Haraway 2003; 2008; 2016). Haraway käyttää lajien välisen suhteen kuvailuun termiä kumppanuuslaji (*companion species*) korostaakseen, kuinka moninaisista toisiinsakietoutumisista maailmamme koostuu. Haraway havainnoi termiä suhteessa koiraansa, mutta tekee selvennyksen, että se on vain yksi kumppanuus suuressa kumppanuuslajien maailmassa. (Haraway 2008, 16–17; 2003, 14.) Harawayn

kumppanuuslajit elävät luontokulttuureissa, eivätkä erillisissä luonnon tai kulttuurin ulottuvuuksissa. Luontokulttuurit ovat inhimillisten ja ei-inhimillisten, sekä luontoon että kulttuuriin perinteisesti liitettyjen olioiden ja asioiden yhteenkietoutumia. Lajien välinen kumppanuus on olemassa vuorovaikutuksessa; kaikki mitä on, muodostuu yhdessä kehkeytymisessä (*becoming with*). Kumppanuuslajit eivät olisi sellaisia kuin ovat, tai sellaisia, joiksi ovat kehkeytymässä, ilman vuorovaikutusta toisen kanssa (Kortekallio ym. 2021, 86). Tämä suhde muovautuu ajan kuluessa yhdessä jaetussa arjessa. Haraway havainnollistaa tätä ihmisen ja koiran välisellä suhteella, joka on vaikuttanut sekä ihmisen että koiran kehitykseen vuosisatojen aikana. (Haraway 2003: 2008.)

Haraway pyrkii keikauttamaan käsitystämme suhteestamme kaikkeen muuhun maapallolla olevaan ja elävään. Kytköksiä muihin organismeihin hän kehottaa tarkastelemaan sukulaisuuksina (*kinship*). Haraway leikittelee paljon sanoilla ja niiden merkityksillä, ja luo tutkimusperinteelle tyypillisesti uusia sanoja ja merkityksiä. Sukulaisuuden käsitteen hän pyrkii avaamaan laajemmaksi kuin genetiikkaa tai syntyperää merkkäavaksi. Sukulaisuus ei ole pysyvyyttä kuvaava kategoria vaan ennemminkin erilaisten (*oddkin*) yhteen kokoontumista. Harawayn kirjoittaa, että ”kaikki maan asukkaat ovat sukulaisia” ja että meidän tulisi pitää parempaa huolta ”lajikokoelmista” sen sijaan, että keskittyisimme vain yksittäisten lajien pelastamiseen. (Haraway 2016, 2, 102–103.) “Species is about the dance linking kin and kind”² (Haraway 2008, 17). Lajit ovat kuin tanssi, jossa yhdistyvät sukulaisuus, samankaltaisuus ja hyväntahtoisuus.

Harawaylle kumppanuuslajit ovat toimijoita, eivätkä vain toiminnan vastaanottajia. Hän havainnollistaa tätä jälleen ihmisen ja koiran välisellä suhteella: sillä millaisia rooleja koirat ovat saaneet kumppanieläimenä sekä millainen jättimäinen lemmikkieläinteollisuus niiden ympärille on muodostunut. Koiranomistajille kaupataan monenlaisia palveluita ja hyödykkeitä, mutta lemmikkikoirat ovat itsessään myös hyödykkeitä, eloisia hyödykkeitä, joiden rahallinen arvo määräytyy niiden asemasta elävinä olentoina. (Haraway 2008, 52, 62, 134; Collard & Dempsey 2013.) Lemmikkikoiran ja huonekasvin osa ihmiselämässä on kiistatta erilainen, mutta myös viherkasvit eloisina hyödykkeinä ovat yhä suurempi teollisuuden haara. Baradin mukaan esineellistäminen ”leimaa suurta osaa tavastamme ymmärtää maailma ja suhdettamme siihen” (Barad 2019, 111). Bennett (2004, 360) toteaa,

---

² Kind-sanalla on kaksoismerkitys: se tarkoittaa substantiivina lajia tai laatua ja adjektiivina ystävällistä tai kilttiä.

että jos pelkistämme materian pelkäksi objektiksi, ovat asiat aina jo matkalla roskiksi. Bennettin olio-voima-materialismi ymmärtää asiat enemmän kuin objekteiksi, voimiksi, jotka taistelevat takaisin ihmiskunnan tietämättömyyttä ja välinpitämättömyyttä vastaan.

3.4 Aiempi tutkimus

Tutkielmani kytkeytyy aiempaan kasvisuhteen tutkimukseen ja niin kutsuttuun kriittiseen kasvitutkimukseen (*critical plant studies*), joka etsii uusia tapoja ajatella kasvien kanssa. Kriittinen kasvitutkimus asettaa ihmisen uudella tavalla ympäristöönsä, nostaa esiin uutta tietoa kasvien toimijuudesta ja problematisoi aiemmat ymmärrykset kasvin ja ihmisen suhteesta (Szczygielska & Cielemecka 2019; Lawrence 2022). Kasveja on tutkittu osana puutarhanhoidon ja viljelyn kautta kehittyvää luontosuhdetta (Bhatti & Church 2001; Bhatti ym. 2009), mutta myös niiden avulla kehittyvää kasvisuhdetta (Hitchings 2003). Kasvien hoitoon ja viljelyyn liittyvää tutkimusta on toteutettu nimenomaan hoivan näkökulmasta (Schörghener 2018; Desai & Smith 2018; Puig de la Bellacasa 2017) sekä siihen liittyvien tunteellisten kohtaamisten näkökulmasta (Degnen 2009; Archambault 2016). Luonto- ja kasvisuhdetta on tutkittu myös kodin ja pihapiirin ulkopuolella, esimerkiksi metsässä (Ylirisku 2022) ja luontopolulla (Salmela & Valtonen 2019). Kasvien elämä on kiinnostanut tutkijoita ja kirjailijoita jo pitkään (ks. Tompkins & Bird 1973; Pollan 2001; Wohlleben 2016), ja kasveja koskeva keskustelu on nostanut esiin uusia näkökulmia liittyen muun muassa kasvien älykkyyteen (Marder 2013, Hall 2011), kieleen (Gagliano, Ryan & Vieira 2017) sekä kasvietiikkaan (Kallhoff, Di Paola & Schörghener 2018). Kasvit ovat olleet osa myös taiteen tutkimusta (Aloi 2018; Gibson 2018).

Huonekasveihin liittyvä tutkimus on keskittynyt pitkälti kasvien hyvinvointivaikutuksiin (Elton 2021), esimerkiksi huoneilmaan (Dela Cruz ym. 2014) ja henkiseen hyvinvointiin liittyen (Dzhambov ym. 2021; Ma 2022). Huonekasvit ovat omanlaisensa tutkimuskohde, joiden kautta toivon tutkielmani tuovan keskusteluun uusia käsityksiä kasvien merkityksellisyydestä. Seuraavaksi käyn läpi sitä, miten tutkielmani on toteutettu ja miten tutkin ihmisen ja kasvin suhdetta.

4 Tutkimusasetelma

4.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tässä tutkimuksessa tarkastelen kasviharrastajien suhdetta kasveihin sekä sitä, miten kasvisuhde on muodostunut. Tässä osiossa käsittelen tarkemmin sitä, miten tutkimusasetelmani on muodostunut. Esittelen myös aineistoni, haastateltavani sekä tutkimusprosessin vaiheet.

Kasviharrastajia käytän terminä kuvailemaan ihmisiä, jotka kasvattavat kasveja ja huolehtivat niistä sisällä kodissaan, pihallaan, parvekkeellaan tai puutarhassaan kasveja. Kasvit voivat olla niin huonekasveja, viljelykasveja, kuin kukkiakin. Huomioni keskiössä eivät ole kasvit tulonlähteenä tai toiveena terveellisestä tai puhtaasta ruoasta, vaan käsittelen ihmisten suhdetta kasveihin, ei-inhimillisiin olioihin, jotka jakavat elintilansa ihmisten kanssa. Tutkimuksessa olen kiinnostunut erityisesti ihmisen kasvisuhteen kehittymisestä sekä siitä, miten läheinen suhde kasviin voi muodostua arkisessa kanssakäymisessä. Pyrin jäljittämään sitä, nouseeko kasvi merkitykselliseksi ihmisen elämässä ja jos näin on, miten tämä merkittävyys huomioidaan.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaisia merkityksiä kasvit saavat harrastajien kertomuksissa?
2. Miten ja millainen suhde kasveihin on muodostunut?
3. Miten kasvit vaikuttavat harrastajien elämään?

Lähestyn tutkimusaihetta edellisessä luvussa esittelemieni verkostoajattelun sekä uusmaterialististen ja posthumanististen näkökulmien avulla. Ymmärrän kasvin eloisana toimijana, sellaisena elävänä asiana, joka kehittyy ihmisen ja ei-inhimillisten toimijoiden yhteenkietoutumisissa. En pyri rinnastamaan ihmisen ja kasvin toimijuutta, vaan viittaan kasvin kykyyn vaikuttaa muihin toimijoihin ja etenkin ihmistoimintaan.

4.2 Aineisto

Tutkielmani aineisto koostuu seitsemän kasviharrastajan haastatteluista, jotka olen kerännyt vuoden 2022 lokakuun ja marraskuun aikana. Haastattelut ovat puolistrukturoituja, eli haastattelukysymykset (liite 1) oli etukäteen muodostettu tiettyjen teemojen ympärille. Tämä

aineistonkeruumenetelmä valikoitui siksi, että kuten Puusa (2020, 103) toteaa, haastattelulla on mahdollista päästä (välillisesti) kiinni tutkittavien ajatuksiin ja kokemuksiin.

Puolistrukturoitu haastattelu tarkoittaa strukturoitua vapaampaa haastattelutapaa, sillä vaikka haastattelukysymykset ohjaavat keskustelua, on haastattelussa mahdollista nousta esiin asioita, joita haastattelurunkoa suunniteltaessa ei ole otettu huomioon (Puusa 2020, 112). Puolistrukturoitu haastattelu on siis ikään kuin suunniteltu tietystä näkökohdasta, mutta kysymystenasettelut, järjestys sekä lisäkysymykset voivat muuttua haastattelusta toiseen (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47). Haastattelurunkoon valitsin kysymyksiä teemoittain ja tutkimuskysymysteni ohjaamana. Teemat liittyivät 1) yleisesti harrastamiseen, esimerkiksi sen keston ja alkamisajankohtaan, 2) arkeen kasvien kanssa, eli hoitorutiineihin ja harrastuksen suorittavaan osaan, 3) kasvisuhteeseen ja 4) kasviharrastuksen sosiaalisiin ulottuvuuksiin.

Haastattelutilanne on eräänlainen tavoitteellinen keskustelu, jossa sen osapuolet vaikuttavat toisiinsa (Puusa 2020, 103). Haastattelutallenteet koostuivat siis myös keskusteluista, joita en ole käyttänyt itse analyysissa, mutta jotka ovat tarjonneet minulle kontekstia ymmärtää huonekasviharrastuksen eri ulottuvuuksia. Useampi haastateltava kommentoikin keskustelun päätteeksi, miten heistä oli mukavaa pohtia harrastustaan ”syvällisemmin”. Moni totesi, ettei ole aiemmin miettinyt asioita näin perustavanlaatuisesti. Kaikki tuntuivat olevan myös halukkaita kertomaan nimenomaan harrastuksen tärkeydestä elämässään. Tämä on mielestäni osoitus siitä, että itselle mieluisasta aiheesta on mukavaa ja vaivatonta käydä keskustelua. Luottamuksen saavuttaminen haastattelutilanteessa on tärkeää, ja haastatteluissa koinkin tilannetta rentouttavana tekijänä sen, että olen itsekin kasviharrastaja. Oma kiinnostukseni ja ymmärrykseni kasveja kohtaan saattoi siis edesauttaa luottamuksellisen tilanteen syntymistä. Toin ilmi samaistumiseni haastateltavien kertomuksiin ja pystyimme puhumaan ”yhteistä kieltä”. (Puusa 2020, 108.) Kasveihin ja harrastukseen liittyvä termistö on itselleni kohtalaisen tuttua, minkä vuoksi haastateltavat saattoivat tuntea keskustelewansa vertaiselleen. Käsittelen tätä myöhemmin tässä luvussa tutkimusetiikan yhteydessä.

Itse verbaalisen keskustelun lisäksi pyrin tekemään havaintoja haastattelutilanteessa. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 81) toteavat, että havainnoinnin ja haastattelun yhdistäminen on tutkimuksessa hedelmällistä, sillä havainnointi auttaa ”näkemään asiat oikeissa yhteyksissä”. Kaikki haastattelut toteutettiin haastateltavien kodeissa ja äänitettiin kasvien läheisyydessä. Haastateltavat esittelivät minulle kasvejaan haastatteluja ennen, niiden aikana ja niiden jälkeen. Juuri tämän vuoksi koin tärkeäksi, että haastattelupaikka on siellä, missä kasvitkin

ovat. Kasveja katsellessaan haastateltavat uppoutuivat helposti tarinoihin, muistivat yksityiskohtia ja tapahtumia sekä pystyivät viittaamaan tiettyihin kasveihin antaen kertomuksille eräänlaisen päähenkilön. Havainnoidessani haastateltavien koteja huomasin, että kasvien sijoittelu kertoi siitä, miten paljon kasvia arvostetaan. Esimerkiksi osalla kasveista oli oma kasvivalo ja osa oli sijoitettu tilassa syrjempään kuin toiset. Pidän haastatteluista pienimuotoista kenttäpäiväkirjaa, johon kirjasin ylös havaintoja tiloista ja siitä, missä eri kasvit elivät. Otin myös muutamia valokuvia haastateltavien kasveista, mutta haastateltavien yksityisyyttä suojatakseni en aio lisätä niitä tutkielmaani. Haastattelut kehittivät kokemukseni karttuessa: ne pitenivät ja syvenivät toinen toisensa jälkeen, ja opin johdattelemaan keskustelua kohti kasvisuhteeseen liittyviä asioita.

4.3 Haastateltavat

Kuten mainitsin, olen itsekkin kasviharrastaja, minkä johdosta tunnen myös muita kasviharrastajia. Näiden tuttavien kautta sain yhteensä kolme suosittelua haastatteluuni sopivista henkilöistä. En siis tuntenut näitä haastateltavia henkilökohtaisesti, mutta meillä oli yhteinen tuttava. Näihin henkilöihin olin suoraan yhteydessä sopiakseni haastatteluajankohdat. Heidän lisäksi etsin haastateltavia Facebookin kasviharrastajille suunnatusta ryhmästä. Lähetin ryhmään haastattelukutsun ja sain yhteensä viisi yhteydenottoa, joista neljä johti haastattelun sopimiseen. Haastateltavien suhteen en asettanut rajaavia kriteerejä, eli en etsinyt esimerkiksi tietyn ikäisiä tai harrastusta tietyn ajan harrastaneita henkilöitä. Lopulta haastateltavia kertyi yhteensä seitsemän, viideltä eri paikkakunnalta, eteläisen Suomen alueelta. Harrastajat olivat täysi-ikäisiä ja kaikki alle 40-vuotiaita. Haastateltavista viisi asui kerrostalossa ja kaksi pientaloissa. Kolme haastateltavaa kertoi harrastuksensa alkaneen lapsuudestaan, ja loput neljä kertoivat aloittaneensa harrastamisen viimeisen noin viiden vuoden sisällä. Harrastajilla oli vähimmillään noin 20–30 kappaletta huonekasveja ja enimmillään yli sata kappaletta. Tarkkoja lukumääriä en haastateltavilta pyytänyt, sillä en pyrkinyt rajaamaan haastateltavia omistettavien huonekasvien määrän kautta. Haastateltavat myös kertoivat, että kasvien lukumäärä oli alati muuttuva, sillä kasveista saatettiin leikata pistokkaita tai niitä jaettiin useampiin osiin. Osalla haastateltavista oli omassa pihassaan viher- ja hyötykasveja, ja osalla oli aiempaa kokemusta ulkokasvien kasvattamisesta. Haastattelujen jälkeen tein päätöksen rajata tutkimani kasvisuhteen koskemaan vain huonekasveja. Uskon tämän rajauksen selkeyttäneen analyysini

tekoa sekä tuoneen uusia näkökulmia verrattuna aiempiin tutkimuksiin, joissa on keskitytty pitkälti puutarhassa ja asuintilojen ulkopuolella kehittyvään kasvisuhteeseen.

4.4 Menetelmä

Analyysimetodina tässä tutkielmassa käytän teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä.

Aineistolähtöisyyden sijaan teoriaohjaava analyysi sisältää ”teoreettisia kytkentöjä, mutta ei pohjaudu suoraan teoriaan tai teoria voi toimia apuna analyysin etenemisessä” (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96). Tutkielmani kontekstissa tämä tarkoittaa sitä, että valitsemani teoreettiset näkökulmat (luku 3) vaikuttavat analyysini muodostumiseen, mutta analyysi ei ole teoriaa testaavaa (em., 97). Sisällönanalyysin avulla aineistosta pyritään saamaan kuvaus jostakin ilmiöstä tiiviissä ja yleisessä muodossa keskittymällä siihen, mistä asioista ja teemoista aineisto kertoo (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103; Vuori 2021).

Haastattelujen jälkeen litteroin äänitteet tekstimuotoon. Tämän lomassa tein huomioita ja muistiinpanoja itseäni kiinnostavista sekä toistuvista aiheista. Kun koko aineisto oli litteroitu, siirryin tekstin koodaamiseen, jossa käytin apuna laadullisen analyysin ohjelmaa Nvivoa. Koodasin aineiston aluksi toistuvien termien, tunteiden, merkitysten ja aiheiden mukaan kategorioihin. Koodausta ohjasi löyhästi tutkimusasetelmani, mutta en halunnut sen karsivan kaikkia mahdollisesti hedelmällisiä havaintojani. Esimerkiksi kategoria *korona* ei itsessään liity tutkimuskysymyksiini, mutta auttoi minua ymmärtämään aineistosta nousevan aikasidonnaisuuden merkityksen. Tämän jälkeen jäsensin kategoriat tutkimuskysymysteni mukaisesti laajempiin teemoihin, joiden myötä syntyivät kahden teeman kautta havainnoidut tutkimustulokseni. Nämä teemat käyn tarkemmin läpi seuraavassa luvussa 5.

4.5 Tutkimusetiikka

Tämä tutkielma on toteutettu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK 2019) eettisten periaatteiden mukaisesti. TENK arvioi ja ohjeistaa Suomessa tutkimuksen eettistä toteuttamista. Ohjeistus velvoittaa tutkijan toteuttamaan tutkimuksensa niin, ettei ”tutkimuksesta aiheudu tutkittavina oleville ihmisille, yhteisöille tai muille tutkimuskohteille merkittäviä riskejä, vahinkoja tai haittoja” (TENK 2019, 7). Tutkimusaiheeni ei ole vaatinut arkaluontoisten henkilötietojen keräämistä, eikä tutkimukseen osallistuminen ole aiheuttanut

tutkittaville merkittävää riskiä, vahinkoa tai haittaa. Tutkimusasetelman puitteissa tutkimukseni ei ole vaatinut eettisen ennakoarvioinnin toteuttamista.

Eettiset periaatteet velvoittavat tutkijaa kunnioittamaan tutkittavien henkilöiden ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta sekä noudattamaan TENKin laatimia ohjeita hyvästä tieteellisestä käytännöstä (TENK 2019, 7). Tutkimukseen osallistuminen on ollut haastateltaville täysin vapaaehtoista, ja heille on tarjottu mahdollisuus kieltäytyä tai perua tutkimukseen osallistuminen. Nämä oikeudet sekä tieto tutkimuksen sisällöstä ja tavoitteista sekä henkilötietojen ja aineiston säilytyksestä ovat kuvailtu haastateltaville tutkimussuostumuslomakkeella, joka on esitetty heille ennen haastattelujen toteutumista, ja jolla he ovat antaneet kirjallisen suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta.

Tutkimusaineistoa on käsitelty tietosuojalain mukaisesti ja niin, että tutkimukseen osallistuneiden sekä mainittujen henkilöiden yksityisyyttä on suojeltu. Litteroinneista on häivytetty tunnistetiedot, kuten nimet, paikkakunnat ja työtittelit. Litteroinnit ja äänitteet on hävitetty tutkimuksen valmistuttua.

Hyvien tieteellisten käytäntöjen mukaisesti on tärkeää tarkastella tutkijan omaa roolia tutkimuksen toteutumisessa. Oma kasviharrastustaustani vaikuttaa tutkimuspositiooni, sillä olen myös itse osa tarkastelemaani ilmiötä ja haastateltavien kanssa käytiin avointa keskustelua tästä lähtökohdasta. On otettava huomioon, että tämä on voinut vaikuttaa siihen, miten tutkittavat suhtautuvat minuun ja millaista keskustelua haastattelutilanteessa syntyi. Tätä tutkimusta ei kuitenkaan olisi syntynyt ilman omaa kiinnostustani kasveja kohtaan. Tutkimusaiheeseeni päätyminen vaati taipaleen kasvien viitoittamalla tiellä, ja tutkimusasetelman muotoutumiseen ovat vaikuttaneet hyvin henkilökohtaiset kokemukset. Kasvi kerrallaan kotini muuttunut eri olioista koostuvaksi sommitelmaksi, etenkin viimeisten viiden vuoden aikana. Olen myös varttunut ympäristössä, jossa monilajisen luonnon merkitys elämässä on ollut välitön. Piha ja puutarha ei ole tarjonnut vain ruokaa vaan myös mielenrauhaa ja sisältöä elämään. Puutarhamme on ollut vanhemmilleni ylpeydenaihe, paikka, johon kutsutaan vieraita ulkomailta asti. Kasvien kautta olen oppinut elämän loputtomasta keskeneräisyydestä, arvaamattomuudesta ja arkisten pienten ilojen tärkeydestä. Ihmisistä, lemmikeistä ja kasveista muodostunut lapsuuteni on kiistatta työntänyt minua posthumanistisen tutkimuksen tielle.

5 Tulokset

Tässä analyysiluvussa tarkastelen haastattelemieni kasviharrastajien kasvisuhdetta.

Analyysiluku jakautuu kahteen osaan, ja molemmat osat käsittelevät kasvin eri merkityksiä ja vaikutuksia harrastajien elämässä. Osiot eivät rajaudu tiukasti omien otsikoidensa alle, vaan keskustelevat toistensa kanssa ja kietoutuvat yhteen kuvailuissa tunteikkaista, osittain ristiriitaisista ja jatkuvassa muutoksessa olevista kasvisuhteista. Tässä luvussa pyrin vastaamaan asettamiini tutkimuskysymyksiini, samalla kyseenalaistaen perinteistä ihmisen ja kasvin subjekti–objekti-suhdetta ja korostaen posthumanististen, uusmaterialististen ja verkostoajattelun käsitteiden sekä näkökulmien avulla kasvin toimijuutta.

5.1 Esineellistetyt kasvit

Tässä luvussa käsittelen kasvisuhdetta, jossa kasvi näyttäytyy ensisijaisesti esineenä. Se on sisustuselementti, joka tuodaan kotiin esteettisistä syistä. Tämä kasvisuhde ei kuitenkaan ole täysin yksiselitteinen, sillä materiaksi määritelty kasvi on harrastajalle tunteita herättävä ja arvokkaampi kuin muut kodin tavarat.

5.1.1 Kasvit sisustuselementteinä ja hyvinvoinnin edistäjinä

Kaikki harrastajat olivat hankkineet ensimmäiset kasvinsa kodin sisustuselementeiksi. Kasvi saapuu ihmisen elämään itse hankittuna koristeena, mutta myös usein lahjana tuttavalta. Ne harrastajista, jotka kertoivat harrastuksen alkaneen vasta aikuisiällä, olivat saaneet innostuksen kasveja kohtaan tuon ensimmäisen kotia kaunistamaan hankitun kasvin myötä. Suhde kasviin muodostuu esteettisesti. Kasvin kuvaillaan tuovan kodikkuutta elintilaan ja olevan “iloa silmälle”. Kasviharrastus onkin pääasiassa kaikille harrastajille kodin sisustukseen ja visuaalisuuteen liittyvä asia.

H3: Joo ja sit ihan myös siis se yksinkertainen juttu, et jotenki mä myös tykkään siitä miltä koti näyttää ku siel on kasveja. Se on ehkä se mist monesti lähetään liikkeelle, et ostetaan kasveja sen takia että ne on kauniita.

Kasvin esteettinen arvo toimii myös tunnetasolla: kasvi ikään kuin “tekee kodin” ja ajatus kodista ilman kasveja tuntui useasta harrastajasta jopa surulliselta.

H5: Kyl musta tuntuu et se on ehkä semmosta niinku visuaalista iloa mitä mä niistä saan. Kyl myös jotenki ehkä se semmonen että meillä on kotona näin

vihreetä, niin se on semmonen palanen luontoa mikä on sit sisällä. Mä en sinänsä ole mikään semmonen luontoihminen, että mä olisin tuolla pitkin metsiä viihtyisin tai muuta, mutta sit toisaalta se semmonen et jos mä joskus ku ollaan katottu miltä tää asunto esimerkiksi näyttää silloin ku ne kaikki kasvit on tuolla suihkussa ja ne on tungettuna sinne ja täällä on ihan semmosta tavallaan raakaa ja valkosta niin se ero on itseasiassa tosi iso. Ja se ei oo välttämättä kauheen niinku mä en miellä sitä semmosena että oh ompas täällä ihanan väljää vaan vaikka mä tiedän että täällä vois näyttää paljon väljemmältä ja tavallaan tää asunto vois olla isomman näkönen kun ei olis näin paljon kasveja mutta sit se semmonen epävihreys nii se aiheuttaa mussa pientä levottomuutta nykyään.

Edellä haastateltava kuvailee, miten kasvit tuovat miellyttävällä tavalla palan luontoa mukanaan kodin sisäpuolelle. Kyseisen harrastajan kotona kasveja oli jopa noin 80 kappaletta, jolloin kontrasti kasvittomaan tilaan olisi huomattava. Haastateltava tuo esiin myös kasvien hyvinvointia lisäävän vaikutuksen. Tutkimukset kasvien vaikutuksesta mielenterveyteen toteavat saman. Esimerkiksi Pérez-Urrestarazu ym. (2021) selvittivät, että koronatautiepidemian aikana huonekasvit kohottivat tutkittavien mielialaa ja myönteinen vaikutus lisääntyi kasvien lukumäärän kasvaessa. Monet haastateltavani olivat huomanneet, että kasvien aktiivinen hoitaminen ja niihin keskitetty huomio toivat positiivisia tunteita arkeen. Kasvien hoito koettiin vastapainona työelämälle ja myös hyvänä aktiviteettina etätyöskentelyn tauottamiseen.

M: Mitä sä niinku koet että tää kasviharrastaminen tuo elämään? Tuoko se sitä hyvinvointia vai mikä on se päällimmäinen ajatus?

H4: Minusta niit on niinku mukava katsella. Minusta ne on aika kauniita, että tuovat tietenki sit semmosta hyvää mieltä. Se on myös semmosta ehkä mihin on jotenki helppo tarttua sillä tavalla. Että sunhan ei oo pakko käyttää siihen just vaikka päivätasolla paljo aikaa, mutta jos sä haluat niinku hetkeksi tehdä jotain muuta nii sit voi just vaikka nyppiä jotaki kuolleita lehtiä tai siirellä. Mä niinku vaihan näitten kasvien järjestystä varmaa kerran kuukaudessa nii siirtelen niitä ja mietin et mikä näyttäis hyvältä missäki et varmaa niinkö semmosta erilaista toimintaa.

H2: Nii et siihen menee aikaa ja rahaaki jos haluaa rahaa siihen laittaa, mut kaikki harrastaminen maksaa. Ja jotenki se et kyl mä siis, en mä nyt sano et ehkä mä tuhansia euroja tähän missää nimessä oo käyttäny, mut kyl mä oon siis satoja euroja laittanu niinku asioihin. Mut mun mielest se tuo mulle itselleni semmost mielihyvää ja niinku tavallaan se on mulle sitä semmost mun omaa aikaa ja must se on jotenki vaa niinku tavallaan ihanaa. Ja mä tykkään olla kotona nii mun mielest tääl on hirveen kiva et tääl on kaikkee ja tuo semmosta vähä eloo tietyl taval jotenki tähän kotona olemiseen.

Yllä esimerkeissä haastateltavat kuvaavat, että kasvien kauneus ja kasvien hoitoon liittyvä toiminta toivat hyvää mieltä, ja tämä oli myös syy sille, miksi harrastukseen panostetaan rahallisesti huomattavia määriä. Palaan harrastuksen kustannuksiin tarkemmin luvussa 5.1.2.

Kasvien hoito tuottaa hyvinvointia sekä kasville että ihmiselle. Kasvi pystyy lisäämään ihmisen esteettistä ja henkistä hyvinvointia vain pelkästään läsnäolollaan, mutta molemminpuolinen hoivasuhde vahvistuu etenkin yhteistoiminnassa. Samalla kun harrastaja luo kasville mahdollisimman optimaalista tilaa, tuottavat nämä olosuhteet hyvinvointia ihmisellekin. Yksi haastateltavista totesi, ettei ole täysin varma, kuinka paljon hänen pyrkimyksensä kasvin hoidossa lopulta paransivat kasvin hyvinvointia, mutta totesi, että ”jos siitä ei oo sille kasville hyötyä nii ehkä siitä on sille ihmiselle, että se suihkuttelee niitä ja käy läpi.” Haastateltavat tuovat esiin, että sijoitus harrastukseen ja kasvien hyvinvointiin on samalla myös sijoitus itseen. Vaikka kasvi merkityksellistyy esineenä, nousee kertomuksissa monenlaista kasvin aktiivista toimijuutta. Kasvi koetaan kirjaimellisesti tekevän kodin ja kasvin eloisuus ”elävöittää” kotia. Kasvit ovat olennainen osa tätä kodiksi kutsuttua sommitelmaa.

Huomioitavaa on, että luvun toisen lainauksen lisäksi muut haastateltavat eivät nosta esiin suhtautumistaan huonekasveihin erityisesti luontokappaleina. Aineistosta ei siis nouse selkeästi esiin kasvisuhteen yhteyttä luontosuhteeseen. Suhde kasviin sisustuselementtinä ja esteettisyyden kautta on ihmiskeskeinen suhde, jossa kasvin arvo määrittyy sen mukaan, miten elinvoimaiselta se näyttää. Suhtautuminen kasviin pelkkänä sisustuselementtinä ei syvennä suhdetta kasviin, vaan kasvin merkitys on vain esineellinen. Kasvilta tosin odotetaan tietynlaista vastavuoroisuutta, jossa sille tarjotun tilan ja huolenpidon oletetaan ilmenevän kasvissa hyvinvointina:

H5: Suurin osa tai syy miks mä pidän tietyistä kasveista on ihan puhtaasti se esteettinen arvo, eli et se on mun mielestä kaunis. Semmonen kasvi mikä on mun mielestä riittävän kaunis siihen että mä haluan omistaa sen, niin sen kanssa mä jaksan yrittää. Mutta sit jos on joku semmonen, joka ei sitten niinku kuitenkaan oo esimerkiks vaikka tarpeeks nätti, niin jos se todellakin on sillee et se ei pärjää ja se vaan voi huonosti niin sit mä kyllä yleensä annan sen vaan kuolla. Koska se ei anna mulle siinä vaiheessa yhtään mitään muuta ku vaa semmose ruman raakun, jota mä yritän pitää hengissä.

H1: Nää on aika helppoi nää mun kasvit täytyy sanoo. Paitsi alokasiat, mut se nyt on semmonen kakkapää. Ne on niin kauniit mut voi että kun on viharakkaussuhde. Kun niis aina kuolee yks lehti ja mä oon huomannu et mä en oo semmonen kasvi-ihminen, joka tykkää siit et tulee uutta mut vanhat kuolee. Koska

sit siel on aina jotain rumaa ja mun tarvii aina saada se pois. Koska mul on edelleenkin kasvit on mul siks et ne on mun sisustus.

Kasvilla voitaisiin sanoa olevan sen kauneuden perusteella itseisarvo, mutta sen välinearvo tulee esiin haastateltavien kertomuksissa siitä, mitä kasvi heille ”antaa”, eli mitä hyötyä kasvista heille on. Tämä on loppujen lopuksi hyvin perinteinen ihmiskeskeinen tapa ajatella, miten kasvi on luotu ihmisen käytettäväksi.

Esineellistetyistä kasvista luopuminen ei koettu vaikeaksi. Kuolevat kasvit aiheuttivat päänvaivaa, mutta niihin suhtauduttiin myös melko piittaamattomasti. Kasvien hyvinvointi aiheuttaa harrastajissa suuria tunteita, kuten jopa yllä olevissa lainauksissa näkyvää vihaa ja ärsytystä. Tämä viittaa siihen, ettei suhde kasviin ole kuitenkaan välinpitämätön. Vaikka kasviharrastajat pyrkivät monin tavoin tarjoamaan kasveille ihanteellisia olosuhteita, he myös hyväksyivät sen, etteivät kaikki kasvit tule kukoistamaan ja osa kasveista saattaa menehtyä heidän tahdostaan ja pyrkimyksistään riippumatta. Erot kasvien kuolemaan suhtautumisessa vaihtelivat kuitenkin eri kasvien kohdalla sen mukaan, kuinka tärkeänä kasvi koettiin.

Käsittelen tätä eroa lisää luvussa 5.2.3.

Harrastajat olivat oppineet suhtautumaan realistisesti kasvien mahdollisuuksiin elää ja kukoistaa kodeissaan. Vaikka harrastajat olivat eri hankintojen, kuten suurten kasvivalojen, avulla pyrkineet lisäämään kasvien mahdollisuutta kasvaa, he hyväksyivät sen, etteivät kaikki kasvit välttämättä selviä esimerkiksi Suomen pimeästä talvesta. Tämä kuuluu harrastukseen eräänlaisena vaihtuvuutena, jossa menehtyneestä tai esteettisesti epämiellyttävästä kasvista luopuminen antaa tilaa uudelle kasville. Joissain tilanteissa huonovointisista ja ”rumista” kasveista luopuminen saattoi harrastajista tuntua jopa helpotukselta. Suuri turhautumisen tunne kasvatuksen epäonnistumisesta ja väärin olosuhteiden tuottamien huonovointisuuden jälkiä kohtaan eskaloitui yhdellä haastateltavalla inhoreaktioksi:

H6: Tossa ihan pari kuukautta sitten mä heitin kaks kasvia ihan vaan roskikseen menee, koska ne ärsytti mua ihan valtavasti. Ne ei tehny mitään. Siin oli toinen oli peikonlehti jossa tönötti semmonen yks säälittävä lehti. Mä luulin et se oli kuollu se juurakko ja se lehti vaa oli jääny siihe pystyy. Ja toinen oli tommonen aa siis palmuvehka, jonka mä olin pelastanu jostain. Joku oli jättäny sen rappukäytävään et ”ota tästä” ja mä otin sen mut mä en saanu pelastettuu. Se oli niin aivan kamala. Sitte ne nuokku tossa. Joka kerta kun meille tuli jotain ihmisiä kylään ja alettii puhuu viherkasveista ja sit mä sanoin et mä inhoon noita kahta ja kaikki sano et miks sä niitä inhoot? Ne niinku ärsytti mua niin paljon et mä aina mainitsin et mä vihaan noita kahta kasvia. Sit mä mietin et miks mä pidän niitä täällä, että tunkiolle vaa.

Kasviharrastuksessa negatiivisia tunteita aiheutti haastateltavissa useimmiten nimenomaan kasvien huonovointisuus sekä tuholaishyönteiset. ”Välinpitämätön” ja esineellistävä asenne kasveja kohtaan sekä samanaikaisesti ilmenevät voimakkaat tunnereaktiot kasvien hyvinvointiin liittyen tuovat esiin erittäin mielenkiintoisia jännitteitä ja ristiriitoja kasvisuhteessa. Seuraavassa lainauksessa haastateltava kuvailee, millaisessa tilanteessa hän arjessa on joutunut pohtimaan kasvin arvoa:

H5: Toisaalta mä suhtaudun niihin just sillee vähän välinpitämättömästi elikkä just tää tämmönen että se selviää jos se selviää ja jos ei se pärjää täällä niin sit se saa kuolla. Et mä en liikaa rupee tuhlaamaan myöskää voimavarojani ja resurssejani siihen, mutta kyl mä oon niistä sillä tavalla just tarkka. Että tota juurikin esimerkiksi toi yksi anttu tossa, joka koki kovan kohtalon pari viikkoo sitten kun mun lapseni heitteli täällä ilmapalloa ja se lensi koko kasvi. Ja jouduin kyllä vähän aikaa siinä niinku hengitteleen ja myös muistamaan niinku et kyse on nyt kasvista eikä niinku älä anna harmituksen nyt paisua kohtuuttomaksi. Mut että tota et joo vähän sellanen ehkä niinkun kahtiajakoinen olisko se se niinku hyvä tämmönen et toisaalta olen tarkka ja toisaalta sitte taas ne on vaan materiaa.

Haastateltava kertoo olevansa tarkka kasviensa hyvinvoinnista, mutta pyrkivänsä suhteuttamaan niiden arvoa kodin muuhun materiaan. Toisaalta kasveja nostettiin haastateltavien kertomuksissa muita tavaroita merkityksellisemmiksi, kuten seuraavissa luvuissa tulee esille.

Osa kasveista varjeltiin ja suojeltiin, ja niiden hyvinvointiin käytettiin paljon rahaa ja aikaa, mutta osa kasveista saatettiin heittää roskeen hyvin kevyin perustein. Harrastajat arvottivat huonekasvejaan hierarkkisesti. Yksi harrastajista ilmaisi vastakohtaisen suhtautumisen huonekasvien ja ulkokasvien välillä: hän ei omien sanojensa mukaan juuri hoida sisällä kotona olevia huonekasveja, mutta kokee suuria onnistumisen ja epäonnistumisen tunteita viljelykasveihin ja muihin ulkokasveihin liittyen. Toinen harrastaja kertoi kasvien olevan hänelle samanaikaisesti silmäniloa ja taakka. Kasvit ja harrastaminen aiheuttivat siis suuria vastakohtaisia tunteita harrastajissa jopa samanaikaisesti.

5.1.2 Kasvit eloisina hyödykkeinä

Kasviharrastus pyörii pitkälti ostamisen ja hankkimisen ympärillä. Puutarha-ala on viime vuosina jatkuvasti kasvanut ala, ja kasvien tarjonta on lisääntynyt räjähdysmäisesti (Puutarhaliitto 2021). Viher- ja koristekasveja tuotetaan Suomessa yhä vähemmän, joten iso osa suomalaisten harrastajien kasveista on alun perin muualta Euroopasta

(Luonnonvarakeskus 2023). Kasviharrastajat tilaavat myös itse harvinaisia kasveja ulkomaisista kasvihuutokaupoista, joissa hinnat määräytyvät kysynnän mukaan jopa satoihin euroihin. Toisaalta suurentunut kysyntä on laskenut kasvien hintoja. Harrastuksen aloittamiseen ei siis ole kovin suurta kynnystä, sillä huonekasveja voi ostaa nykypäivänä lähimarketista tai tilata vaikka suoraan kotiin lähettipalvelun kautta. Edellä käsittelemäni odotukset esineellistettyjä kasveja kohtaan, yhdistettynä kasvien helppoon saatavuuteen, ovat muodostaneet kasveista (kärjistetyksi ilmaistuna) kertakäyttöisiä hyödykkeitä.

Seuraavassa lainauksessa yksi haastateltavista kuvailee sitä, mitä hänen mielestään tarkoittaa kasviharrastukseen “hurahtaminen”:

H5: Musta tuntuu et sillen ehkä syksyllä 2019, kun mä oon tajunnu sen et mä voin ensinnäkin tilata netistä kasveja, niin se on tuonu sen semmosen jäätävän piikin siihen. Ja sitten musta tuntuu et se oli pitkään semmosta vähän kokeilemista eli ku se oli kuitenkin vähän semmost suoraan syvään päätyyn tyylistä sit kuitenkin. Et sit ku mä tajusin et hei et mähän voin hankkii oikeesti melkein mitä vaan kotiini, jos vaan on rahaa joihinki niinku hankintoihin. Ja mä tunnistan tämmösen kaikil, kaikki kasviharrastajat joilla on kasveja tän verran about kun mitä itsellä on, et se on enemmän ku se kaks kasvia, niin siinä on se semmonen tietynlainen piikki. Elikkä et siinä käy juurikin tää sama kaava et sä hommaat yhden kasvin ja sit sä hommaat toisen ja ehkä kolmannen ja ne ei kuole ja sitte tapahtuu se semmonen joku niksahdus täällä aivoissa ja sit koska netin kautta sä voit tilata himaas ihan mitä vaan niin sit se lähtee vähän lapasesta siinä vaiheessa kaikilla. Eli sit alkaa se semmonen ihan jäätävä kasvien nettishoppailu ja sit niitä hommataan ja niitä myös kuolee tosi paljon elikkä niinku se semmonen vaihtuvuus on suurta.

Ja sit jossain vaiheessa se ehkä niinku asettuu uomiinsa silleen, että se semmonen kulutus ja ostaminen ehkä niinku vähenee siinä. Ja myös se että sä löydät ne tietyt kasvit mistä sä pidät, kasvisuvut mitkä pärjää, mitkä viihtyy siellä sun asunnossa. Ja musta tuntuu et mä oon ehkä nyt ite siinä vaiheessa et mul on ne tietyt jutut. Mä tiedän että minkä tyyppiset kasvit täällä pärjää ja sit ehkä se semmonen pahin alkupohinä on myös niinku helpottunu. Mun ei tarvi jatkuvasti olla vaa haalimassa ittelleni kaikkee koska mä voin, koska niitä saa tuolta hankittua.

Mä myös ehkä väittäisin että semmoset ihmiset joilla on näinki paljon kasveja ku mulla, nii siin on se semmonen keräily aspekti et toiset kerää postimerkkejä ja toiset kerää kasveja. Sit siinä on myös vähän semmonen pieni lesoilu aspekti elikkä just se semmonen että mul on harvinaisempi kasvi kun sulla. Mikä varmasti liittyy myös mihin tahansa tämmöseen keräilyyn että ketkä keräilee sit just vaik harvinaisia postimerkkejä tai toiset keräilee niitä kasveja. Ja sit siinä on myös se semmonen tietty dopamiiniryöppy minkä sä saat ihan vaan siitä että ostat jotain ja se on nyt sun. Se on sidottu semmoseen omistamiseen että tämä on minun nyt. Se ei oo välttämättä oikeestaan ees kauheen hyvä tietyllä taval tai et mä ehkä muuten jotenki niinku ällöttää semmonen kerskakulutus ja niinkun ostaminen ja tää on tosi paljon sitä ostamista sit kuitenkin.

Lainauksessa tiivistyy hyvin ilmiö, joka nousee esiin myös muiden haastateltavien kertomuksissa: kun kasvi “ei kuolekaan”, alkaa kiinnostus kasvin hoitamista kohtaan lisääntyä. Tämä johtaa muutamien uusien kasvien ostamiseen, ja uusi maailma eri kasvilajien loputtomassa katalogissa avautuu. Vaikka yllä lainattu haastateltava puhuu tuntemistaan kasviharrastajista, ei tämän ilmiön voida täysin yleistää tapahtuvan kaikille harrastajille. Osa haastateltavista kertoi kasviharrastuksensa alkaneen jo lapsuudesta, minkä vuoksi kasvituntemus ja suhtautuminen kasveihin ei ollut aivan yllä mainitun lainauksen mukaista. Käsittelen heidän kokemuksiaan tarkemmin luvussa 5.2.2. Koronatautiepidemian aika oli kuitenkin vaikuttanut myös lapsesta asti harrastaneiden haastateltavien kasvien määrään. Kun muiden ihmisten tapaamista ja heidän läheisyydessä liikkumista rajoitettiin, nettishoppailu ja etenkin Facebookin kasviryhmistä pistokkaiden tilaaminen lisääntyivät huomattavasti. Kasveja ei siis tarvitse ostaa täysikasvuina, vaan yhdestä kasvista on myös mahdollista saada uusia kasveja pistokkaita juurruttamalla. Pistokkaat ovatkin kasviharrastajien yhteisössä sekä haluttua kauppatavaraa että yleinen vaihtokaupan väline.

Kasvien lisäksi kaikki haastateltavat olivat ostaneet harrastukseen liittyvää välineistöä, ja kasvien hyvinvointiin investoitiin esimerkiksi kasvivalojen, ilmankostuttimien ja lannoitteiden avulla. Monet nykyaikana suosittu ja “trendikkäät” viherkasvit ovat kotoisin trooppisilta tai subtrooppisilta vyöhykkeiltä (Chen ym. 2005). Suomen pimeä talvi ei siis ole sademetsästä poimitulle kasville ihanteellinen kasvuympäristö. Vaikka rahankäyttö ja harrastamisen hinta nousivat esiin kaikissa haastatteluissa, harrastajat suhtautuivat tarvikkeiden ostamiseen ja rahanmenoon tärkeänä ja pakollisena osana harrastusta. Toisaalta kasvien hinta herätti ärsytystä muutamissa harrastajissa, kuten seuraavassa lainauksessa ilmenee:

H1: Mä vähän tos jo sanosinki just se mua ärsyttää se kasvien kalleus ja just nimenomaan se että tota totta kai siis nyt firmathan rahaahan ne yrittää takoo ja näin mut et tota se on niinku täs kasviharrastukses ehkä se niinku jotenki kurja puoli et kun se ei niin kun kaikilla tavoilla tavota kaikkia.

Eri taustoista olevat ja eri tulotason omaavat harrastajat pystyivät käyttämään harrastukseen eri määriä rahaa. Harrastajat myös tiedostivat sen, ettei kasvi itsessään välttämättä luo tarvetta hankinnoille vaan harrastaja tekee ostoksia omasta halusta. Kasviharrastajilla oli myös keinoja hillitä rahanmenoa ja tehdä säästöjä hankinnoissa. Kasvipöytiä ja kannattimia rakenneltiin itse kierrätysvälineistä, ja muutamat harrastajat sekoittivat oman kasvupohjan valmiin mullan

sijasta. Kasvien ehkä välillä jopa harkitsematon ostelu tiedostettiin laajasti harrastajien keskuudessa ja omaa ostokäyttäytymistä refleктоitiin paljon:

H5: Jos rupeis laskeen, mitä en tee koska haluan olla tietämätön, et paljonko sitä on mennä rahaa kaikkiin vaikka ruukkuihin ja tommoseen nii kyllä sitä siis se ois varmasti niinku tosi kauhistuttava summa.

M: No mikä tota olis vaikein osa kasviharrastamista? Mikä tuntuu vaikeimmalta niiden kasvien kanssa?

H4: No tota se ettei niitä hanki liikaa tai et jotenki että myös hillitsis itsensä, eikä ostais kokoajan jotaki uusia.

Kotipuutarhurien luontosuhdetta tutkineet Mark Bhatti ja Andrew Church (2001) toteavat, että kotipuutarhan merkitys on yksilölle moninainen, mutta puutarhateollisuudella ja konsumerismilla on ollut vaikutusta siihen, mikä funktio kotipuutarhalla ihmisen elämässä on. Kasvisten ja hyötykasvien viljely on vähentynyt, ja ruukkukasvien ja muiden helppohoitoisten kasvien kasvattaminen lisääntynyt. Estetiikka edellä markkinoidut puutarhaunelmat lisäävät turhaa kulutusta ja sama ilmiö on mielestäni rinnastettavissa huonekasvikauppaan. Esineellistetyt kasvit näyttävät, Bennettiä (2004) mukailen, helposti roskakoriin heitettävänä objekteina.

5.1.3 Kodin muokkaus kasvien ehdoilla

Kasvien määrän kasvaessa esteettiset motiivit harrastuksen takana muuttuivat usealla harrastajalla siihen, että kotia muokattiin kasvien ehdoilla. Kuten edellä mainitsin, pidempään kasvien hoitoa harrastaneet olivat huomanneet koronatautiepidemian aikana kasvien määrän lisääntyneet nopeasti kotonaan. Kotona vietetty aika oli lisääntynyt äkisti, minkä myötä kiinnostus kasveja kohtaan kasvoi monella tapaa. Kasvin kanssa eletyn ajan pituudella on selkeä yhteys kasvisuhteen laatuun: mitä kauemmin kasvi oli elänyt harrastajan kotona, sitä tärkeämmäksi se harrastajalle oli muodostunut. Palaan tähän yhdessäelön ajalliseen ulottuvuuteen uudelleen seuraavassa luvussa.

H3: No alun perin ne oli varmasti niinku siis sisustuselementtejä, et mä huomasin et ku tykkäs ostaa semmosii isoi kasvei nii oli selkeesti sellasii niinku sisustuselementtejä. Mut sitten sit etenki ehkä pandemian alussa just kun tosi monella se räjähti käsiin se harrastus, nii tota mullaki ehkä kävi sillä tavalla et niit

kasveja alko olla niin paljon et mä totesin et tää ei enää oo ehkä ees nii sillee esteettistä ja nyt mä oon niinku karsinu taas sitte nyt kun me muutettiin tänne ni karsin niinku huomattavasti mut et ku niitä alko olla sillee niinku sadan luokkaa nii sit niitä oli vaa niinku vähän kaikkialla ja jotenki se ei enää ollu semmost hallittua kokonaisuutta vaa et ehkä sitä kotia muokkas niitten kasvien ehdoilla eikä niinkään et ne kasvit ois sen kodin ehdoilla siellä.

Yllä haastateltava kuvaa sitä prosessia, joka on alkanut ensimmäisten sisustuselementeiksi ostettujen kasvien myötä: kasvien lisääntyvän määrän myötä kotia alettiin muokata kasvien ehdoilla. Kuten aiemmin todettu, kasvit ovat tehneet harrastajien kodeista niin miellyttäviä ympäristöjä, että ajatus niiden luopumisesta tuntui heistä vaikealta. Kasvit kuitenkin tyypillisesti jatkavat kasvuaan niin suureksi kuin mahdollista. Jossain vaiheessa harrastajien kodeissa tulevat niin sanotusti seinät vastaan ja kompromisseja oman tilan ja kasveille luovutetun tilan välillä on pakko tehdä. Yksi haastateltavista toteaa, että kasveista luopuminen on tapahtunut vain tilanpuutteen vuoksi, eikä luopuminen ole ollut hänelle helppoa. Rajalliset neliömäärät kodissa aiheuttivat toiselle haastateltavalle hieman huolta siitä, mihin hyvinvoivat ja suureksi kasvavat kasvit tulevaisuudessa olisi mahdollista sijoittaa. Kasveista oli muodostunut hänelle tärkeitä sekä sisustuksellisesti että tunnetasolla:

M: Miten sä kuvailisit sun suhdetta näihin kasveihin?

H4: Ehkä jotenki vaikka toi iso peikonlehti nii jotenki miettii sillee et sitten ku se tosta vielä kasvaa että mihin sen niinku täällä laittaa tai että mihin sille löytyy tilaa että ei niinku halua luopua niistä enää. Että et kyl ne on mulle aika tärkeitä ja sit jotenki just aattelee että sit jos joku vaikka delais nii et pitää varmaa hankkii tilalle uus kun niillä alkaa olla aika vakiintuneet paikat näillä kasveilla et sit jos jäiski tyhjä hylly nii se olis aika outoa.

Harrastajat elivät eri kokoisissa kodeissa, mutta kaikkia yhdisti kasvien sijoittelu ympäri kotia. Kaikilla haastateltavilla oli kasveja vähintään kodin jokaisessa huoneessa, jossa oli ikkuna. Yhdellä haastateltavalla kasveja oli myös ikkunattomissa tiloissa. Kasvien määrän ylittäessä niin sanotusti helposti hallittavan määrän, saattoi osa kasveista unohtua toisten varjoon. Seuraavassa lainauksessa haastateltava kuvailee, mitä haasteita kasvien sijoittelu voi aiheuttaa:

H7: Mä tota hankin tähän nyt yhden laatikon lisää, et mä sain vähän korkeemmalle ja sit ku se oli vähän pienempi ku se pöydän area niin sit se oli semmost niinku että tiivistää oikein yhteen mut siinä on nyt aika paljon semmosii saman kasvin pistokkaita mikkä ny lähtee sitte varmaan myyntiin tai jakoon seuraavaks. Et mä en voi pitää viittä samaa vaikka haluaisin. Mutta tilaa ei oo niinku varsinki ku ne on sellasii ryömiviä niin ne vaatii aika paljon tilaa et ku he

ei kasvaa ylöspäin vaan he kasvavat maata pitkin nii vähän semmosia. Mut joo kasvitetris on hyvin tuttu termi. Kyllä Pirkkoki kauan etsi paikkaa ennen ku hän löysi tohon sängyn viereen.

Edellä olevassa lainauksessa haastateltava myös kuvailee, miten hänen yksi lempikasveistaan, suuri peikonlehti Pirkko, on sijoitettuna oman kasvivalonsa alle haastateltavan sängyn viereen. Lempikasvit saivat monen haastateltavan kotona erityisen paikan ja esimerkiksi oman kasvivalonsa.

Kasvien kanssa eläminen ja kasvien priorisointi kodin sisustuksessa ovat vaikuttaneet haastateltavien tulevaisuuden haaveisiin. Sisustuselementiksi ostettu kasvi on aloittanut prosessin, jonka myötä harrastajat lopulta elävät elämäänsä kasvien ehdoilla. Kasviharrastajat kertoivat pohtineensa, millaiseen seuraavaan asuntoon he haluaisivat muuttaa ja unelma-asunnon kriteerit määrittäivät sen mukaan, millaisen tilan omat kasvit tarvitsevat:

H3: Mä oon myös päättäny et ku mä täst muutan pois nii sit niinku mä haluan et ikkunat on tiettyy suuntaa ja ne on isot ja haluan ikkunalaudat sinne mitkä on sillee valmiiks siellä jo ja et mul on niinku selkeesti nyt jo semmosia et seuraava asunto tulee olemaan kasvien ehdoilla et ei mun ehdoilla vaan kasvien ehdoilla.

Toisaalta kasvi on materiaa, jonka hankkimisen motiivit ovat usein ensisijaisesti esteettiset. Toisaalta kasvi on “tärkeä” asia, jonka hyvinvoinnista ollaan huolissaan, josta ollaan “tarkkoja” ja josta luopuminen on “iso juttu”. Aluksi harrastajien suhde kasviin muodostuu sen myötä, miten heille kasveja nykypäivänä markkinoidaankin. Ne ovat sisustuselementti ja samalla lisäävät ihmisen esteettistä, fyysistä ja henkistä hyvinvointia. Kasviharrastajien kasvisuhde on kuitenkin muutakin kuin esineiksi ymmärrettyjen asioiden keräilyä, ja ajan kanssa suhde saa uusia muotoja. Vaikka suhtautumiset kasveihin ovat tietyissä aspekteissa ristiriitaiset, voidaan todeta kasvien olevan harrastajien elämää muokkaavia toimijoina.

5.2 Merkitykselliset kasvit arjen kumppaneina

Kuten muullakin materiaalilla, kasveilla voidaan luoda sosiaalista identiteettiä ja statusta. Ei-inhimilliset oliot ja asiat ovat sotkeutuneet sosiaaliseen elämäämme ja niiden kautta (ja avulla) muodostetaan vuorovaikutussuhteita. Sosiaalisen minän muodostumista tarkastelleet Colin Jerolmack ja Iddo Tavory (2014) toteavat, että ei-inhimilliset asiat muokkaavat yksilön sosiaalista minää ”jäsenitelemällä sitä, miten muut näkevät hänet sekä toimien toteemeina luoden tietoisuutta tietystä sosiaalisesta ryhmästä ja kiintymyksen tunteita ryhmää kohtaan”.

Seuraavaksi tarkastelen sitä, miten ihmisen ja kasvin suhde kiinnittyy laajempaan kasviharrastuksen sosiaaliseen ulottuvuuteen. Kasvien kautta luodaan yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä omaa identiteettiä kasviharrastajana. Kasvilla on tärkeä rooli harrastajien kollektiivien merkityksellistäjänä ja osana suvun kasviharrastusperinnettä. Käsittelen myös laajemmin sitä, miten vuorovaikutus kasvien sekä muiden kasviharrastajien kanssa on vaikuttanut haastateltavien elämään, sekä sitä, mistä tämä vuorovaikutus koostuu. Lopuksi käyn läpi sitä, miten suhde kaikista tärkeimpiin kasveihin on muodostunut ja millaisia merkityksiä rakkaimmat kasvit saavat kasviharrastajien kertomuksissa.

5.2.1 Kasvi toimijana sosiaalisissa verkostoissa

Vaikka kasveja ostettiin ja kasvatettiin itselle omaan kotiin, on kasviharrastamisessa vahva sosiaalinen ulottuvuus. Kasviharrastajat muodostavat erilaisia yhteisöjä esimerkiksi sosiaalisessa mediassa, viljelypalstoilla ja yhdistyksissä. Kuten mainittu, usea haastateltava koki kasviharrastuksensa alkaneen ystävältä, tutulta tai perheenjäseneltä saadun kasvin myötä:

H2: No siis ton variegata peikon mä oon saanu tältä mun kasviharrastaja ystävältä silloin heti kun korona alkoi ja se jotenki must tuntuu et se niinku uppoutti mut tähän kaikkeen. Kun hän antoi mulle ensimmäisen siinä oli joku tämmönen mullaton pohja niin sit mä intouduin siitä.

Kasvin antaminen toiselle ei ole mikä tahansa lahja vaan elävä asia, jota hoidetaan, johon tutustutaan ja jonka kanssa ollaan vuorovaikutuksessa. Tätä ilmiötä voidaan tarkastella verkostoajattelun avulla; kasvien keräilijä kerää kasveja ja samalla kasvit keräävät kasviharrastajia verkostoon. Kasvit toimivat siis kuin Serresin kvasiobjektit muodostaen sekä harrastuksen että harrastajan. Kasviharrastajan subjektiivinen kasvisuhde näyttäytyy myös osana laajempaa muiden harrastajien ja heidän kasviensa verkostoa.

H3: Mä oon saanu monta kaveria sillee moneen kaveriin tartutettua tän innon esim just kämppis nii inostu jossaki vaiheessa ja sit [ystävän nimi] niinku innostu sitä kautta et mulla alko lisääntyä kasvit nii sit hänki innostu ja mun siskoon mä oon saanu tartutettua tän ja sillee et se on vähä sillee leviny nyt tää (nauraa) tota ei ehkä iha samois mittakaavois mutta sillee joo.

H4: Mut olen myös ehkä saanut hieman leviämään tän esimerkiksi vanhimmalle siskolleni olen täältä diilannut peikonlehden ja muuta että niinku pääsääntöisesti positiivisesti kyllä suhtaudutaan tähän. Ja äitikin hankki kasvivalot ja kyl täs mä oon aika influensseri.

Kasvi-innostuksen kerrotaan “tarttuvan” ja “leviävän” läheisiin ihmisiin, kuten puolisoon, ystävään tai perheenjäseneseen. Kasvit liikkuvat ystäväpiirissä, harrastajapiireissä sekä perheen parissa kodista toiseen. Kasvisuhdetta tarkasteltaessa on hyvä huomioida, että tällainen kasvin ”liike” on mahdollista vain ruukkukasveilla ja pistokkailla. Maahan kiinnittyneet ulkokasvit eivät pääse yhtä läheiseen vuorovaikutukseen ihmisen kanssa ja konkreettinen liikuttava olio voikin tuottaa aivan erilaisia (kiintymyksenkin) tunteita ihmisessä.

Pistokkaiden jakaminen tuttaville ja tuntemattomillekin nähtiin yhdeksi harrastuksen parhaista puolista. Yksi haastateltava kuvailee, miten häntä harmittaa harvinaisten kasvien kalleus ja kokee että kaikilla tulisi olla mahdollisuus “saada sellaiset kasvit mistä tykkää”. Hän kertoo antavansa mielellään pistokkaita esimerkiksi nuorelle ensimmäiseen omaan kotiin muuttavalle. Hänen haastattelussaan ilmenee, miten kasviharrastuksen sosiaalisella puolella on ollut suora positiivinen vaikutus hänen elämäänsä ja hän myös itse pyrkii edistämään yhteisöllisyyttä kasviharrastajien välillä lahjoittamalla kasveja ja jakamalla tietoa:

H1: Kasviharrastajaporukat sit taas on kyl tosi sillee niinku kivoi et tosi monel taval. Et jos joku sanoo et joo no nyt et tuho on tullu tai esimerkiks kun tänne sota tuli ni tuolt Ukrainasta muutti tänne pari perhettä. Mä kävin paikallises [kukkakaupassa] ja kerroin että hei että mä oon viemäs kotoota tavaraa sinne perheeseen ja mä kuulin että siel muuttaa nyt kaks perhettä että vitsi tehäänkö niille niinku haluisin tehdä kodin. Et oisiko sulla jotain edukast et mikä ku mä en tunne tai tiedä et ei olisi ollenkaa sitten allergisoivia tai jos niil on pieniä lapsia niin ei myrkyllisiä. Oisiko sul jotai tälläst mä tulisin käymää. Mä menin käymään nii oliko siellä kuus vai oliko peräti kaheksan kukkaa paketoitu niin et oli laitettu siis niinku ruukkuihin eikä mitään maksanu. Sain viedä ja sit kun mä vein ne sinne perheeseen nii kävi ilmi et toinen äideistä siel oli kaks perhettä oli kasviharrastaja ja tietty kaikki omat kasvit jäi sinne kotiin Ukraina. Nii tieksä et vitsi mitä semmost yhteisöllisyyttä.

Kyseisen harrastajan oma suhde kasveihin on sekä esteettinen että hyvinvointia lisäävä, jolloin myös lahjaksi annettu kasvi kantaa mukanaan suurta symbolista arvoa, sillä hän toivoo antavansa kasvin myötä samoja positiivisia tunteita, joita hän itse kasveista saa. Kuten edellä olevasta ja seuraavasta lainauksesta ilmenee, ei kasviharrastus ole ainoastaan yhteistä toimintaa jo ennestään tuttujen välillä vaan kasvit yhdistävät myös aiemmin tuntemattomia ihmisiä toisiinsa:

M: Sanoisikse että sen 2018 jälkeen ja ton koronan aikana niin toiko se kuitenkin sit jotai sosiaalisuutta myös sun elämään se harrastus?

H1: Totta kai se toi sosiaalisuutta koska siel Facebookissa sit taas keskustelee, kyselee, jakaa. Sit liityin semmoseen Whatsapp-ryhmäänki. No erosin siit myöhemmin kun nyt mä en oo nyt jaksanu näissä kauheesti olla. Mut et niinku

paikallisten harrastajien kanssa jaettii vinkkei ja tehtii niinku yhdes tilauksii. Ja justii sit sitä kaveriiki tuli ehkä nähtyy enemmän. Mentyy kattoo sen kasvii, se kävi kattoos jotai mun kasvii ja jotai kuvii et mites tää ja niin pois päin. Nii on se niinku lisänny. Ja sit justii jossain kasvikaupassaki ku joku jotai ihmettelee et mikäköhän tää on nii no joo no mä voin kertoo et se on niinku tietyl tapaa tällaista iha tuntemattomien kanssa.

Yllä haastateltava kuvaa kasviharrastuksen kirvoittaneen keskustelua tuntemattomien kanssa niin sosiaalisen median alustoilla kuin tosielämässäänkin. Kasvit ovat “helppo” ja “matalan kynnyksen” puheenaihe erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa sekä hyväksi havaittu keino tutustumiseen. Kasvit luovat uusia verkostoja ja “yllättäviä kytköksiä”:

H4: Ne kasvit on semmonen matalan kynnyksen puheenaihe, että itekki ku kuitenkin on vaikka erilaisissa työyhteisöissä ollu nii sit se on aika helppo niinku et jos et sä tunne vaik sun työkavereita kauheen hyvin nii se on aika helppo mist lähteä niinku juttelee jos se tulee jotenki ilmi että molemmilla on vaikka joku tietty kasvi ja sitte lähteä niinku keskustelemaan niistä kasveista.

H5: Nii tota joo et on se niinku tuonu mun elämään tämmösiä hyvin yllättäviäkin kytköksiä mut ehkä se on sit se että kun on samanlaisia mielenkiinnon kohteita musta tuntuu et ihmiset jotka harrastaa kasveja niin siinä on ehkä kuitenkin myös se että ne arvostaa ehkä just jotain eläimiä tai ylipäättään semmost ne on tietyn tyylisiä ihmisiä niin sit se samanhenkisyyskin on sit niinku helpommin tavoitettavissa.

Kasviharrastuksen synnyttämät uudet ihmissuhteet saavat haastateltavan mukaan pontta oletetusta yhteisestä arvopohjasta: haastateltava kuvaa jaetun kasviharrastuksen luovan oletuksen siitä, että ihminen on samanhenkinen kuin itse.

Internetissä ja lähipiirissä tapahtuvien kasveihin liittyvien kohtaamisten lisäksi muutamalla harrastajalla oli enemmistöstä poikkeavia kasviharrastusverkostoja. Yksi haastateltava kertoi harrastaneensa palstaviljelyä jo monen vuoden ajan ja jakavansa tälläkin hetkellä palstaa ystäviensä kanssa. Palstaviljelyyn myötä hän kertoi kohdanneensa ihmisiä, joita muuta kautta ei ehkä olisi tavannut, kuten itseään vanhempia ihmisiä ja ”ihmisiä joitten kanssa ei ehkä niin hirveesti muuten ois juteltavaa kun sitten tän harrastuksen kautta.” Haastateltava kertoi myös, miten palstoilla viljelevien keskuudessa oli “ihana yhteisöllinen henki”. Palsta toimi haastateltavalle myös “pakopaikkana” ja “kohtaamispaikkana” koronatautiepidemian aikana.

H6: Se palsta toimi semmosena ihanana kohtaamispaikkana koska ulkotiloja ei ihan hirveesti sillon ihan alkukeväästä ollu muita mihin ois voinu mennä istuskeleen koska ei ollu ihmisillä pihvoja. Tai siis että mä kutsuin sinne usein ihmisiä niinku tapaan mua ja me istuttiin laatikoitten päällä ulkona turvavälien päässä ja nähtiin toisiamme. Et se oli niinku tosi kiva mutta myös kyl semmonen

tosi niinku se että pysty paneutuun johonki yhteen asiaan ja tekeen jotain asiaa monta tuntia unohtaa hetkeks sen että missä niinku todellisuudessa täl hetkellä mennään nii kyl se oli tosi tärkeetä.

Yllä olevassa lainauksessa tulee ilmi kasvien moninaista hyvinvointia lisäävä vaikutus, jopa eräänlaisena terapeuttisena toimintana.

Kasvit tarjosivat seuraa, ja kasvien kautta saatiin myös muiden ihmisten seuraa yllättävissä elämäntilanteissa. Etenkin koronatautiepidemian aikana mahdollisuudet tavata muita kasvatusten loppuivat, jolloin ihmiset ylläpitivät ja loivat sosiaalisia suhteita internetin välityksellä etenkin sosiaalisessa mediassa. Kaikki harrastajat olivat (ainakin jossain vaiheessa olleet) aktiivisia Facebookin eri kasviharrastajien ryhmissä. Ryhmistä haettiin apua kasvien hoitoon, mutta ne ovat myös suosittu paikka kasvien ja pistokkaiden ostamiseen. Muutama haastateltava kertoi käyttävänsä Facebookia vain käydäkseen kasviryhmissä. Facebookin lisäksi Instagram mainittiin alustaksi, jolla kasviharrastajat pitivät yhteyttä toisiin harrastajiin sekä etsivät tietoa ja apua kasvien hoitoon liittyen. Yksi haastateltavista oli tehnyt oman kasveilleen pyhitetyn tilin Instagramiin. Huonekasvibuumi on ollut havaittavissa viime vuosina erityisesti sosiaalisessa mediassa, jossa kasvi-influensserit (*plantfluencer*) tuottavat paljon kasveihin ja niiden hoitoon liittyvää sisältöä (Burke ym. 2022).

Internet ja sosiaalinen media nousivat kaikkien haastateltavien puheessa tärkeäksi osaksi harrastusta juuri tiedon saamisen ja välittämisen vuoksi. Yksi harrastaja kertoi nauttivansa kovasti siitä, että häneltä on alettu kysyä neuvoa kasvien hoitamisessa. Panostus harrastukseen ja tiivis yhteys kasveihin olivat kerryttäneet kaikille harrastajille tietotaitoa, josta oltiin myös ylpeitä. Yksi haastateltava koki erityisesti harrastuksen vaativan tiedonetsinnän ja kasvien hoidon opettelun olevan hänelle mieluisimpia asioita koko harrastuksessa. Harrastajat olivat saavuttaneet tietyn statuksen kasvitietoa omaavina henkilöinä, joita lähestyttiin hoito-ohjeiden toivossa. Yksi haastateltava kertoi neuvovansa jopa ”kavereiden kavereita”. Kasveista oppiminen itsessään oli usealle harrastajalle tärkeä osa harrastusta ja kasvituntemus syvensi suhdetta kasviin, koska kasvin elinkaaren havainnointi muuttui tiedon myötä vielä mielekkäämmäksi.

H6: Kasvit on jotenki semmonen, mä oon aina kokenu että mä tiedän niistä aika tai niinku lapsesta asti oon ajatellu et mä tiedän niistä paljon ja se on ehkä tuonu semmmosta itsevarmuutta ja ylpeyttä elämään. Ja sitte ku tietää jostain nii haluaa oppia siitä ehkä enemmänki ja musta on aina mukavaa oppia jotain uutta. Ja mä mielelläni painan kaikkia knoppitietoja ja semmosia mieleen kasveista ja pyrin niinku kasvattaa omaa tietopankkiani et semmonen innostunu kiinnostunu. Usein aika ylpee myös mä tykkään siitä jos joku kehuu mun puutarhaa tai kehuu mun

huonekasveja niin mä ilahdun siitä. Mul on kädet täynnä kasvitatuointeja et tai niinku tuntuu et se on niinku et elämä ilman viherkasveja tai puutarhaa ois turhaa (naurahtaa).

Yllä olevassa lainauksesta tulee ilmi se, miten kasvit ovat olleet merkittävä osa harrastajan identiteetin ja koko elämän muodostumista. Kasvit ovat haastateltavalle kumppanuuslaji, jonka kanssa jaetun arjen myötä hänen koko näkemyksensä itsestään (sekä muiden näkemys hänestä) on rakentunut ”kasvi-ihmiseksi”.

5.2.2 Kasvi osana sukupolvien ketjua

Kolme harrastajaa kertoi kasviharrastamisensa alkaneen jo lapsuudessa. Kasvit olivat olleet iso osa lapsuutta vanhempien ja/tai isovanhempien kasviharrastuksen myötä. Ensimmäiset kasvien hoitamiseen liittyvät muistot palautuivat jo alle kouluikään, jolloin yksi harrastajista oli hoitanut kaktuksia, kerännyt oman kasvion sekä kasvattanut kotipuutarhassa kasvatustaatikossa kasveja. Kaikki kolme harrastajaa kertovat kasvien olleen iso osa heidän koko elämäänsä.

H2: Kyl mä muistan jotenki et must se on pienestä asti ollu jotenki hirveen mielenkiintosta. Vaikka keväällä niinku se et istutetaan siemenet ja ne alkaa kasvamaa ja sit niit kastella ja sitten ne istutetaan sinne pihalle sinne kukkapenkkeihin ja kaikkee tai sitte vaihdetaan vaikka jotain ruukkuja niin must se on aina ollu jotenki hirveen mielenkiintoista niin kyl mä sanoisin et niinku en osaa määritellä tämmöstä ikävuotta mut se on ollu sanotaan niinku aina oikeastaan läsnä elämässä.

Harrastajat, jotka olivat lapsuudessaan asuneet maaseudulla, olivat saaneet altistuksen kasvien hoitoon oman pihan ja puutarhanhoidon kautta. Näissä perheissä oli kuitenkin ollut myös huonekasveja kodin sisätiloissa.

Kaksi harrastajaa ylläpiti perheen yhteistä harrastusta läheisesti äitinsä kanssa. Toinen jakoi ideoita puutarhaistutuksiin ja toinen yritti auttaa äitiään tietyn kasvin hoidossa, vaikkei kokenut sen tuottaneen tulosta. Yksi harrastaja taas koki, ettei ollut voinut täysin toteuttaa lapsuudenkodissaan kasviharrastustaan äitinsä tarkan sisustustyylin vuoksi. Kuten mainittu, muutama kasviharrastajan siemen oli istutettu haastateltavien kumppaneihinkin, vaikka he olisivat alkuaan vierastaneet kasvien hoitoa. Kumppanit olivat alkaneet ostaa myös itse kotiin kasveja, kiinnostua niiden hoidosta ja kiintyä niihin.

H5: Mun mielestä [puoliso] on ihana sillä tavalla että et sitä ei niinku tunnu haittaavan. Mä muistan et silloin ku tää on niinku oikeen lähteny laukalle nii se jossain vaiheessa oli vähän jotenki sillee että maks kuuskymmentä kasvia tähän asuntoon.

Eihän se niitä oikeesti laske eihän se sitä oikeesti kiinnosta ollenkaan ja musta on ollut hauska myös välillä huomata että pari kertaa mä oon itse huomannut sen syynäävän jotain kasvia ehkä vähän silleen että tää näyttää vähän erilaiselta kun että onkohan tällä nyt joku hätänä. Ei sitä sillä tavalla kiinnosta mutta mä tiedän että ei sekään ehkä haluis enää näistä kasveista luopua.

Kasveilla näyttäytyy olevan olio-voimaa³, jonka avulla he keräävät ihmisiä ympärilleen.

Usealla harrastajilla oli niin kutsuttuja perintökasveja, jotka olivat peräisin esimerkiksi äidiltä tai isovanhemmilta. Kasveista on näin muodostunut osa perheen verkostoa. Vaikka kasveista ei suoraan puhuta perheenjäsenenä eikä suhdetta kasveihin nosteta kertomuksissa samalle tasolle ihmissuhteiden kanssa, saa sukupolvelta toiselle peritty kasvi aivan oman merkityksensä kasviharrastajien elämässä.

H3: Ehkä sillee semmosis kasveis mihin mul on joku semmonen tunneside et ne on vaik jotai perintökasveja nii niis mul tulee ehkä sillee voimakkaasti semmonen et mul oli esim semmonen aivan super upee öö niinku lähes kattoon asti ulottuva traakkipuu mikä oli meiän äitin peruja ja se on niinku mitähän se oli viiskyt vuotta vanha ja sit mä menin pistää sen ööm joskus ihan mun kasviharrastuksen alkuaikoina semmoseen isoon niinku tota altakasteluruukkuun ja sit mä kastelinki sitä liikaa ja sit se mädännytti juuret ja sit ei oikein ollu mitää enää tehtävissä ja sitten nyt siit on enää jäljellä tämmönen niinku pelastettu pätkä. Mut niinku siinä kohtaa mä huomasin et mul oli semmonen aivan niinku sydäntäsärkevä suru niinku sitä kohtaa ja jotenki semmone häpeä et mä oon niinku saanu tän viiskytvuotiaan kasvin sillee ja se on luotettu niinku mulle mun hoitoon ja sit mä tapan sen. Nii ehkä semmosis mut en mä tiä muuten ei ehkä sillee huolta mut semmost niinku et kyl mä et jos on vaik reissussa pitkää nii kyl mä niinku hyvät ohjeet annan vaik niinku sille joka niit huoltaa niit kasvei sen aikaa et et mut ei mitää ehkä surua tai huolta sillee muuten kun ehk noihin tommosiin perintökasveihin liittyen.

Edellä haastateltava kertoo äidiltään saaneestaan traakkipuusta, jonka kuolema aiheutti surun lisäksi häpeää epäonnistumisesta, kun hän koki tappaneensa hyvin merkityksellisen kasvin. Kuten esimerkin haastateltavallakin, perintökasveihin liittyy aineistossani aina jokin tunnelatautunut tarina, esimerkiksi isovanhempien yhteiseltä lomamatkalta tuotu rahapuun pistokas tai edesmenneen isoäidin palmuvehka. Kasvi kantaa jälleen mukanaan symbolista arvoa. Se on jotain, jonka läheinen, ehkä jo edesmennyt ihminen on luottamuksella antanut eteenpäin harrastajan vastuulle. Kasvin arvo kiinnittyy tällöin kasvin alkuperäisen omistajan kunnioittamiseen, ja etenkin kasvin pitkäikäisyydelle asetetaan paljon arvostusta. Ansiokas perintökasvista huolehtiminen on definiitiivinen osoitus kasviharrastajan kyvyistä hoitaa

---

³ Bennett 2020, ks. luku 3.1

kasveja. Tämän vuoksi perintökasvin kuolema aiheutti harrastajissa myös suurta surua ja jopa häpeää. Perintökasvi ei ole vain materiaa vaan eräänlainen perintönä kulkeva, elävä arvoesine.

Yksi haastateltavista kertoi kokevansa kasviharrastuksen ”sukupolvisena ketjuna”, jolla hän tarkoitti sitä, miten kiinnostus kasveja kohtaan oli periytynyt hänen perheessään jo neljänteen sukupolveen. Hän toivoi sen periytyvän vielä hänen omaankin lapseensa:

H6: Mä haluan opettaa myös mun [lastani] arvostamaan ainakin puutarhoja. En mä tiedä voinko mä sitä sille kysyä tykkäämään siitä, mut ainaki haluan että se arvostaa kasveja ja kasvien luonnetta ja sitä työtä mitä niitten eteen tehdään. Mut joo jotenki semmonen sukupolvinen yhteys tuntuu hyvältä.

Kasveilla ja sukulaissuhteilla näyttää olevan monenlaisia yhteyksiä. Kasvisuhde nähdään merkityksellisenä tekijänä sukulaissuhteissa, ja kasvisuhde näyttäytyy ainakin tiettyjen haastateltavien kohdalla periytyvän sukupolvien ketjussa.

5.2.3 ”Hän on mun prinsessa” – tärkeimmät ja rakkaimmat lempikasvit

Haastateltavien suhde kasveihin on selvästi erityinen, mutta kiintymys kasviyksilöihin vaihtelee. Kaikki haastateltavat osasivat nimetä itselleen tärkeimmän kasvin, jota kutsun tässä osiossa lempikasviksi. Muutama halusi mainita useamman, mutta kaikkien kertomuksissa nousee yksi yli muiden. Se saattaa olla esimerkiksi kaikista vanhin kasvi, tai harrastajalla saattaa olla läheinen suhde henkilöön, jolta kasvi on saatu.

H6: Sit tuolla kulmassa on toi mun sitruunapuuni, joka on semmonen mistä mä oon, mihin mä oon jotenki tosi kiintynyt. Joo se on siis Ikeasta joskus ostettu semmosena pienenä, mutta se ei tee juurikaan sitruunoita mut se tekee kukkia ja ne tuoksuu tosi hyvältä. Ja mä laitan sen kesäksi aina ulos tohon nii se kasvaa sit se saattaa talvella tiputtaa tyyliin kaikki lehtensä mut aina se selviää. Se tuottaa mulle tosi paljon iloa kyllä.

Lempikasveja yhdistää usein se, että ne ovat niin sanotusti ”säilyneet parhaiten hengissä”. Kasvin kasvamisen ja kukoistuksen seuraaminen ajan kuluessa lisää selkeästi kiintymystä. Harrastajan ja kasvin suhde on vuorovaikutteista. Kasvi ilmaisee tarvitsevansa jotain, johon harrastaja reagoi. Jotta harrastaja osaa vastata kasvin tarpeeseen, se vaatii usein opettelua ja tiedon etsintää. Edellä esitinkin, miten monelle harrastajalle tämä kasveista oppiminen on mieluisin osa harrastusta. Kasviharrastuksessa oppiminen on eräänlaista toiseen tutustumista, ja se voidaan nähdä myös vuorovaikutteisena. Viimeaikaiset tutkimukset ovat nostaneet uudella tavalla keskusteluun sen, miten kasvit reagoivat ympäristöönsä, kommunikoivat

toistensa kanssa ja muodostavat kumppanuussuhteita muiden lajien kanssa (Ellis 2019; Hall 2011). Kasvi ei puhu, mutta sillä on keinonsa kommunikoida. ”Vaativa” tai huonovointinen kasvi saa aikaan turhautumista ja negatiivisia tunteita sekä huolestuneisuutta ja jopa epätoivoa.

M: Mikä tuntuu sit vaikeimmalta niis kasvien hoitamisessa?

H2: Mmm no kyl mä sanon et se sitten jos niinku huomaa et joku ei niinku voi hyvin. Ja sit jos sä et oikeesti niinku tiedä et mikä sil on. Se sun takana oleva soikkovehka on tiputtanu lehtiään täs viimesen muutaman kuukauden aikana huomattavan paljon. Se oli oikeen semmonen tuuhee puska. Mut nyt sen lehdet on tommosii pilkullisia ja mun yks kaveri joka on tämmönen asiantuntija niin hän sano et mä oon varmaan kastellu sitä liikaa. Mut sanotaan et sit kun mä olin sillee et no se oli aina lerpautanu ja mä kastelin sitä et mä en omasta mielestäni kastellu liikaa, mut silti se tekee tota. Nyt se on taas jotenki paremmilla vesillä. Mutta niinku tota sanotaan et sitte ku mun niinku tekis välillä mieli kysyä et mikä sul on hätänä (nauraa). Et niinku kerro mulle. Mut sitte tota sanotaan et se on ehkä niinku jos et tavallaan tiedä mitä tehdä

M: Kasvia ei pysty ihan lukeen saman lailla ku ihmistä

H2: No ei. Mä niinku toivon et se vois vastata mulle jotenki.

Edellä haastateltava kertoo turhautumisestaan kasvin huonovointisuuteen, sillä hän ei ollut varma miksi kasvi oli tiputtanut lehtiään. Samalla haastateltavan kertomuksessa esiintyy eräänlaista inhimillistämistä, kun hän toivoo voivansa kysyä kasvilta suoraan ”mikä sul on hätänä” ja toivoo, että kasvi voisi kertoa hänelle vaivansa.

Kuten mainitsin, sinnikkäimmät ja nopeasti kasvavat kasvit olivat haastateltavien suosiossa. Sellaiset kasvit, kuten esimerkiksi palmuvehka, koettiin helppohoitoisena, sillä se pärjää pimeissä oloissa ja vähällä kastelulla. Kasveilta myös erityisesti toivottiin vuorovaikutusta, sillä sellaiset kasvit, jotka kertovat hyvinvoinnistaan selkein merkein, kuten esimerkiksi viirivehka, miellettiin mieluisiksi hoidettaviksi. Kaikista vähiten haastateltavia kiinnosti hidaskasvuiset kasvit, kuten kaktukset ja muut mehikasvit. Kasvin merkitys ei myöskään aina määriy sen hinnan tai harvinaisuuden kautta. Kasvi on usein ”suosikki” siksi, että se on pitkäikäinen, kasvanut suureksi ja voi hyvin.

Seuraavassa lainauksessa haastateltava analysoi omaa kasvisuhdettaan ja suhdettaan lempikasviinsa:

H5: Mä oon aina välillä just miettiny semmosia että jos mulla sais olla vaikka vaan viis, että mitkä mä säästäisin ja musta tuntuu et se lista ei oo siis koskaan sama ja se on aivan äärimmäisen vaikeeta tehdä. Se on jopa vähän hupsua et

kuinka niinkun raastavalta se tuntuis luopua joistain tietyistä kasveista, koska mä ehkä vähän myös inhimillistä asioita ja esineitä. Mä myös niinkun muodostan just semmosia et jos joku asia on ollu mulla pitkään ni vaikka se olis suurin piirtein vaan muki niin mun on vaikea luopua siitä ja tää sama pätee myös mun kasveihin. Mut jos mun täytyy nyt valita yks niin se on varmaan toi koska toi on aina sillä listalla et se saattaa ehkä muuten elää mutta toi. Vaikka mul on täällä vaikka mitä kaikkee paljon niinku tavallaan hienompaa ja harvinaisempaa ja kalliimpaa mihin mä oon käyttäny paljon enemmän rahaa sun muuta mutta kyl mä sit kaikesta muusta ehkä voisin luopua mutta tosta en.

Edellä haastateltava kertoo pohtineensa sitä, mitkä kasvit ovat hänelle tärkeimpiä.

Haastateltava kertoo olevansa helposti materiaan kiintyvä ihminen, mutta kokee kasvien olevan enemmän kuin vain materiaa. Hän asettaa kasvit tärkeysjärjestyksessä lemmikkien ja artefaktien väliin:

H5: Ne kasvit on siinä välissä joo et ensin kaikki tämmöset elolliset tuntevat oliot liikkuvat ja karvaiset ja tälläset. Mut sit kasvit ja sit niinku muut asiat et ne ei ihan kuitenkaan samalle viivalle mee ku vaikka astiat tai kirjat tai joku muu tämmönen asia. Että kaiken muun, vaatteet, kirjat, kaiken tommosen muun vois korvata. Sä voit ostaa samat tai samanlaiset vaatteet, sä voit löytää samat kirjat kirjastosta tai kirjakaupasta. Ja vaikka mä voin ostaa kasvin, joka on vaik samanlainen tai se on se niinku sama kasvi mut se ei oo se sama kasvi kuitenkaan.

Haastateltavan kertomuksessa kasvi määrittyy selvästi tärkeäksi yksilöksi, joksikin, joka ei ole korvattavissa. Uusi kasvi saattaisi näyttää samalta kuin edellinen, mutta tuo tunneside, joka on kehkeytynyt yhdessä vietettyjen vuosien varrella, puuttuisi. Tällainen suhde kasviin tulee esille myös muiden haastateltavien kertomuksissa:

M: Miten sä kuvailisit sun suhdetta näihin kasveihin?

H2: Hmm no kyl mä sanoisin et se on en mä tiä voiks kasvin kaa suhde olla jotenki syvä? (Nauraa) Ehkä sitä sanaa mä en nyt tässä jotenki käyttäis, mut mä sanoisin et se on mulle tietyl tavalla tärkeä.

H3: No ehkä vähä sillee tota et ku mulla ei oo lemmikkejä eikä mul oo lapsia nii sit mul on vähä semmonen ehkä vähä semmonen holhoava suhtautuminen kasveihin. Et mä huomaan et mul on niinku monii semmosii niinku erikoisii asiohi et esimerkiks mä oon joskus tehny ite kombuchaa ja nyt mä sit ostin pitkästä aikaa taas semmosen scoobyn nii jotenki mul oli sitä niinku sitä scoobyakin kohtaan semmonen vähä äidillinen fiilis. Nii mul on vähä kasvejaki kohtaa välillä semmone mikä on hämmentävää et niinku semmone suojeleva fiilis.

M: Miten sä kuvailisit sun suhdetta kasveihin?

H7: Positiivisena. Ja semi vaikee kysymys. En mä tiä. Nää on niinku mä haluan et he viihtyy. Sitten ku he viihtyvät niin mä viihdyn. Sanotaanko näin. Sitä on vaikee selittää, mut ne on niinku he ei oo mulle pelkkää sisustusta vaa enemmän niinku vois sanoo kavereita tai niinku kämppeiksi sillä tavalla.

Kuten edellä tärkeysjärjestykseen kasvit, lapset, eläimet ja tavarat asettanut haastateltava, myös toisen harrastajan kertomuksessa kasvit nostetaan lasten ja lemmikkien rinnalle. Aineistosta ei nouse kasvisuhdetta, jossa kasveilla pyrittäisiin ”korvaamaan” jokin muu läheinen suhde, kuten ihmissuhde tai eläinsuhde. Kasveja kuitenkin inhimillistettiin esimerkiksi nimeämällä ja niistä puhuttaessa käytettiin hän-pronominia. Harrastajien kertomuksissa kasveilla ja lemmikeillä onkin yllättävän paljon samankaltaisuuksia. Kasvin hoitoon käytetään paljon rahaa, se valikoituu pitkälti ulkonäön perusteella, se tuottaa ihmisille iloa ja hyvinvointia, sen kanssa ollaan vuorovaikutuksessa ja siihen kiinnytään syvästi. Toisaalta on myös otettava huomioon, että kasveihin liitetyt syvät tunteet, niiden ilmaisu sekä niistä julkisesti puhuminen voivat olla yhteiskunnassamme kulttuurisesti vielä vieras, eikä täten helposti esiin tuotava asia. Kasveista ei myöskään suoraan puhuttu kuin lapsista, ainakaan siinä määrin tai samalla tavalla kuin ihminen usein esimerkiksi puhuu lemmikkieläimistään. ”Kasvivanhemmuus” ei siis noussut aineistossa täysin selvästi esiin. Seitsemästä haastateltavasta kuitenkin kaksi kertoo nimenneensä kasveja:

M: Mikä on sun lempikasvi?

H1: Kyl se sit on tää mun monstera variegata tää isoin. Mut sit voi olla et thaikuist tulee se sit ku hän suostuu kasvamaan viel isommaks se on yläkerras ja siel on myös mun toinen uus ulkomaan tuonti. Älä kysy nimee, en muista mut et siin on semmoset kauniit lehdet. Mut kyl mä tää melkein on niinku se mun silmäterä koska se on nyt jo kasvanu niinku ton suureks ja se on mun eka monstera variegata latva niinku siit ekast kasvist kun se teki ensimmäiset kauniit lehdet niin siitä latvapistikas nii se on niinku sillä lailla. -- Hän on prinsessa ja sit niinku thaikku peikko ni nii hän on sit niinku kunkku. Mut nää nyt on tämmöset. Toi on vaan niin nätti nii sit se niinku et hän on mun hän on mun silmäterä. Hän on mun prinsessa.

H7: Kaikki lähti Pirkosta. Pirkko on siinä sun takana tämä iso peikonlehti niin hän on ollu mun mukana koko tää viis vuotta. -- Se on sillon ku mä oon muuttanu [kotikaupungin nimi] niin menty Ikeaan ostaan kalusteita ja sitte hän tarttui mukaan samalla ja sit hän kitui vuoden melkein kaksi ku mul ei ollu mitää lisävaloo et sielt tuli semmosia pieniä vähän ruttanaisia lehtiä. Sit mä ostin hänelle oman ensimmäinen kasvivalo mikä on koskaan tullu nii on ollu hänelle ja sit hän lähti ihan kasvuun et se on niinku ollu puol metrii vuodes ainaki että se on kyl ollu. Hän on nähny kaiken niin sanotusti.

Nimeämisen lisäksi edellä lainatut haastateltavat käyttävät lempikasveistaan hän-pronominia se-pronominin sijaan. Hän-pronominin käyttö esimerkiksi lemmikkieläimeen viitatessa on suomen kielessä yhä yleisempää. Kielellisillä valinnoilla voidaan korostaa ymmärrystä siitä, että kanssaeläjä on yksilöllinen ja tunteva olento⁴. Nimen kautta kasvit saavat oman persoonallisuuden, ne muuttuvat eräänlaisiksi kasvihenkilöiksi. Läheisistä suhteista kasveihin ja lempikasveista puhuttaessa tunteen nousevat kerronnassa esiin jälleen vahvoina. Tunteet ovat selvästi osa harrastusta ja affektien kautta harrastajat myös upottautuvat harrastukseen. Ensimmäisessä osassa käsittelemme esineellistettyä suhdetta kasviin, jossa kasvista luopuminen ei koettu vaikeana. Lempikasvin kuoleminen ja pahoinvointi koettiin täysin vastakohtaisena:

M: Onks joku kasveistas kuollut? Jos on niin miltä se tuntui?

H2: No esimerkiks se kilpipiilea kuoli ja sitten sit itseasiassa mul oli yks semmonen mä muistan mä ostin vähä reilu vuosi sit mul oli semmonen minibanaaniko se nyt ehkä virallisesti oli. Nii seki kuoli sillee aika niinku samantie. Nii kyl mä sanoisin kyl se vaa harmitti. Että niinku tavallaan ne oli sanotaan ne oli niinku niin uusia ehkä mut sanotaan et jos nyt toi mun iso peikonlehti kuolis nii kyl mä saattasin varmaan muutaman kyyneleenki tirauttaa (nauraa). Jos se yhtäkkiä alkais ja mä oisin vaan sillee et mä en saa niinku tehtyä mitää. -- Siis kun mä oon sitäki miettiny et oikeesti jos tää asunto vaik tieks palais ja nää kaikki niinku kärehtäis niin kyl mä miettisin ensimmäiseks et otanks mä tieks ton telkkarin vai kannaks mä ton peikonlehden ulos.

Kasveista äkillinen luopuminen tuntui muistakin haastateltavista vaikealta: ”ei sitä voi rinnastaa niinku lemmikin menetykseen mut niinku jos nää kaikki pitäs nyt heittää pois niin kyl siit tulis semmone pieni masennus niin sanotusti”. Merkityksellisistä kasveista on tullut tärkeä osa elämää, jotain mitä harrastaja kokee tarvitsevansa ja kaipaavansa. Ihminen on tuonut kasvin kotiinsa ja muodostanut siihen (riippuvuus)suhteen, jota kodin ulkopuolella ei esiinny. Kasvi ei tarvitse ihmistä luonnontilaisena, mutta sisätilassa kasvi on myös ihmisestä riippuvainen. Lopulta maailmamme ei-inhimilliset osat eivät tarvitse ihmisiä elääkseen, mutta me ihmiset tarvitsemme niitä pysyäksemme hengissä.

---

⁴ Persoonapronominien käytöstä muihin kuin ihmisiin viitatessa ovat tutkineet Suomessa mm. Katri Priiki ja Lea Laitinen. ks. Priiki 2021.

6 Johtopäätökset

Tässä pro gradu -tutkielmassa tavoitteena on ollut selvittää, millainen kasvisuhde kasviharrastajille on harrastuksen saatossa muodostunut. Olen tarkastellut sitä, millaisia merkityksiä kasveilla harrastajille on sekä sitä, miten kasvit ovat vaikuttaneet harrastajien elämään. Näitä kysymyksiä olen lähestynyt verkostoajattelun avulla sekä uusmaterialistisista ja posthumanistisista näkökulmista yrittäen selvittää sitä, onko kasviharrastajien kasvisuhde jotain muuta kuin länsimaisen ajattelun perinteeseen liitetty subjekti –objekti-suhde. Teoreettiset näkökulmat ovat avanneet tutkielmassani kasvin määritelmän eloisaksi toimijaksi, vuorovaikutussuhteita luovaksi ja ylläpitäväksi kvasiobjektiksi, joka on enemmän kuin hyödyke.

Tutkielman lähtökohtana on ollut selvittää haastattelujen avulla, mitä merkityksiä kasvit saavat kasviharrastajien kertomuksissa. Nämä merkitykset jäsenyivät analyysin tuloksena kahden pääteeman alle. Ensimmäisessä teemassa kasvi merkityksellistyy esineenä ja etenkin sisustuselementtinä, mutta myös toimijana, joka muokkaa harrastajien koteja ja lisää heidän hyvinvointiaan. Jälkimmäinen teema tarkastelee kasvihuoneharrastuksen sosiaalisia аспекteja, eli miten kasvit ovat sekä osa että ylläpitäjä harrastajien sosiaalisissa suhteissa. Tässä teemassa merkityksellisen kasvisuhteen muodostuminen ilmenee prosessina, joka alkaa joko lapsuudesta tai sisustuselementiksi hankitun kasvin myötä. Kasvin merkitys muuttuu ajan kuluessa esineestä tärkeäksi arjen kumppaniksi, joka saatetaan nimetä ja inhimillistää.

Kasveilla on harrastajille suuri esteettinen ja hyvinvoinnillinen merkitys: niiden kuvailtiin antavan visuaalista iloa ja kauniiden kasvien katseleminen ja hoitaminen kuvailtiin mielekkääksi tekemiseksi. Kasvit lisäävät harrastajien esteettistä ja henkistä hyvinvointia, ja ovat mukana miellyttävän oman tilan rakentamisessa. Kasvit mahdollistavat moniaistisen esteettisen kokemuksen, jonka myötä harrastaja tutustuu kasviin. Visuaaliseen mielihyvään yhdistyy karttuva tietotaito, joka sytyttää monessa harrastajassa vahvemman tiedonjonon positiivisten onnistumisen kokemusten johdosta. Vaikka kasvin ulkonäöllinen arvo ja merkitys ovat täysin subjektiivisia sekä pinnallisia makumieltymyksiä, oli harrastajille muodostunut läheisiä tunnerikkaita suhteita kasveihin, joita ei pystytty perustelemaan puhtaasti esteettisillä arvoilla.

Suhde kasviin tulee selväksi harrastajien puheessa monenlaisina tunnetiloina, sekä positiivisina että negatiivisina. Tunnetilat liittyivät kasvin hyvinvointiin ja havaintoihin siitä,

miten hyvin harrastaja kokee pystyvänsä huolehtimaan kasvista. Kasvin merkitys tulee ilmi kasvin ja ihmisen yhteismuotoutumisessa, jossa materia ja merkitykset vaikuttavat toisiinsa. Kasvin ja ihmisen suhde ei ole yksiselitteisesti subjekti–objekti-suhde jossa ainoa toimija on subjekti (ihminen), jonka toiminta kohdistuu passiiviseen objektiin (kasviin).

Yhteismuotoutumisessa vaikuttavat niin harrastajan omat odotukset ja mieltymykset kuin kasvin oma olio-voimansa. Kasvit eivät ole elottomia esineitä, jotka tekevät asioita aina niin kuin haluaisimme tai joiden kukoistus olisi aina ihmisen hallittavissa.

Kasviharrastukseen upottavat tunteet sekä harrastamisen myötä karttuva tieto näyttäytyvät tärkeinä tekijöinä kasvisuhteen muodostumisessa. Näiden lisäksi suhteen muodostumiseen vaikuttavat vahvasti inhimillisten ja ei-inhimillisten toimijoiden muodostamat verkostot. Vaikka kasvin ja harrastajan välinen suhde syvenee ensisijaisesti heidän keskinäisessä vuorovaikutuksessaan, on selvää, että sekä kasvi että koko harrastus merkityksellistyvät muista kasviharrastajista ja heidän kasveistaan koostuvan verkoston sisäisissä suhteissa. Harrastus rakentuu kasvin ympärille, mutta harrastaja rakentaa myös omaa identiteettiään kasvin kautta. Kasviharrastus ilmenee harrastajien kertomuksissa lajien kohtaamisina, joissa kanssakäyminen ylläpitää tätä monilajista kollektiivia. Tämä kanssakäyminen sisältää muun muassa tiedonvaihtoa, pistokkaiden ja kasviyksilöiden lahjoittamista, yhdessä harrastamista sekä ilon ja surun jakamista. Monilajinen kollektiivi on herkkä leviämään ja uusia suhteita syntyy jatkuvasti. Nämä suhteet myös tukevat toisiaan ja uskonkin kasviharrastuksen sosiaalisen ulottuvuuden edesauttavan harrastuksen jatkuvuutta. Epäonnistumisen kokemuksista huolimatta osa ihmisistä täyttää kotinsa joka nurkan viherkasveilla. Harrastajat kuvailevat hurautaneensa kasvien hoitoon ja tiedostavat sen olevan kollektiivinen ilmiö. Kasvien vetovoima on ilmeisen vahva.

Haastattelemani harrastajat voidaan jakaa harrastamishistoriansa perusteella kahteen ryhmään: lapsuudesta asti harrastaneet ja vasta aikuisiällä harrastuksen aloittaneet. Kasveille annetut merkitykset tai kasvisuhteen syvyys eivät oikeastaan eroa näiden ryhmien välillä. Osa haastateltavista kertoi olevansa osa ylisukupolvista kasviharrastajien ketjua. Näiden haastateltavien kertomuksissa korostuu kasvien merkittävä osa ja rooli heidän elämässään. Molempien ryhmien harrastajien perheistä ja suvuista löytyi kasviharrastajia. Heiltä saatuja perintökasveja löytyi näiden molempien harrastajaryhmien kodeista. Perintökasvien merkitys ilmenee hyvin tärkeänä ja on (elävään) arvoesineeseen verrattavissa. Kasviin liitetty tunnearvo ja symbolinen merkitys näyttäytyi erityisesti tilanteessa, jossa harrastaja kertoi

toivovansa harrastuneisuuden sekä kasviensa periytyvän omalle lapselleen. Harawayn tapaan näitä kasveja voitaisiin kutsua erilajisiksi sukulaisiksi.

Kasveista puhuminen herätti haastateltavissa monia muistoja. Kasvi näyttäytyi haastattelutilanteissa muistokkaana materiaana, josta haastateltavat osasivat kertoa yksityiskohtaisesti mistä tai keneltä se oli peräisin, milloin se oli saapunut kotiin ja joskus jopa, millä hinnalla se oli hankittu. Kasvien tarinoihin liittyi monia tunteita, hauskoja sattumuksia ja yllättäviä ihmisten välisiä kytköksiä. Muistokas kasvi ilmeni usein erityisen merkityksellisenä: kasvin tarina lisäsi monen harrastajan kiintymystä kasviin. Kaikista vahvin kiintymyssuhde lempikasviin oli muodostunut useimmiten kasvin tarinan lisäksi arvostuksesta sen pitkään ikään ja elinvoimaan.

Kasvisuhde ja lempikasvin merkitys harrastajien puheessa nostivat esiin mielenkiintoisia ristiriitoja. Harrastajat arvottivat huonekasvejaan hierarkkisesti, ja yksi harrastaja ilmaisi merkityseroja sisäkasvien ja ulkokasvien välillä. Monilajisissa ihmisistä, eläimistä ja kasveista koostuvissa kodeissa harrastajat asettivat näitä olioita arvojärjestykseen. Harrastajat sekä rinnastivat kasveja eläimiin ja lapsiin että tekivät vahvoja rajauksia näiden välille. Harrastajien suhde lempikasviin on kuitenkin kiistatta erityinen ja vaikeasti rinnastettavissa muuhun kodin materiaan. Kasvit merkityksellistyivät harrastajien kertomuksissa tärkeiksi ja korvaamattomiksi yksilöiksi. Niihin viitattiin silmäterinä ja kämppiksinä, vuosia mukana kulkeneina kumppaneina. Tämä suhteen ajallinen pituus vaikuttaa olevan yksi merkittävä vaikuttaja läheisen kasvisuhteen muodostumisessa.

Kasviharrastajien kasvisuhteen muodostuminen ja harrastuksen kehittyminen olivat yhteydessä koronatautiepidemiaan ja sen aiheuttamiin muutoksiin esimerkiksi sosiaalisissa suhteissa, vapaa-ajan vietossa ja elinpiirissä. Kun kodin ulkopuolisen toiminnan mahdollisuudet vähenivät tai loppuivat kokonaan, kääntyivät harrastajien katseet tarkemmin kodin sisäpuolelle. Yhteenkuuluvuuden ja sosiaalisten suhteiden kaipuu vei harrastajat muiden kasviharrastajien luo sosiaaliseen mediaan. Yksitoikkoiseksi muuttunut arki sai uutta mielekästä tekemistä kasvien hoidosta, joka vaikuttavimmillaan koettiin terapeuttisena toimintana. Haastavassa ja jopa pelottavassa maailmantilanteessa kasvit tarjosivat turvallisen pakopaikan ja kasveihin keskittymällä saatettiin palauttaa “normaaliuden tunnetta”. Lisäksi tulot, jotka ennen koronatautiepidemian aikaa olisi saatettu käyttää toisin, käytettiin sen sijaan kasveihin ja niiden hoitoon liittyviin tarvikkeisiin.

Koronatautiepidemian vaikutus huonekasvien myyntiin ja kasviharrastuksen suosioon on kiistaton. Uusi kiinnostus kasveja kohtaan, varsinkin nuoremmassa ikäryhmässä, oli alkanut kuitenkin jo ennen pandemia-ajan huonekasvibuumia (Bond 2019; Koivisto 2017; Puutarhaliitto 2019). Tämä huonekasvi-innostus on näkynyt selvästi sosiaalisessa mediassa, mikä on ilmiö, joka tuli esiin kaikkien haastattelemiini kasviharrastajien kertomuksissa. Esteettiseen täydellisyyteen painottuvassa sosiaalisessa mediassa, kuten esimerkiksi Instagramissa, kauniiden asioiden suosio ei ole yllätys. Aivan kuten lemmikkien kysyntä, myös kiinnostus kasveja kohtaan nousi koronatautiepidemian aikana. (Rivas & Biana 2021.) Kasvit ja eläimet mahdollistavat ihmisen harjoittaa hoivaviettiään. Yksi haastateltavani kommentoikin tuntevansa olonsa äidilliseksi ja holhoavaksi ei-inhimillisiä kotona eläviä olentojaan kohtaan.

Kasviharrastajien kertomusten kautta tutkielmani tuottaa käsityksen huonekasveista verkostoja kokoavina, elintilan, arjen ja sukulaisuuden jakavina kumppanuuslajeina. Tutkielmani keskiössä on ollut pyrkiä haastamaan näkökulmaa kasveista pelkkänä passiivisena materiaana. Kasveilta oppiminen voi myös laajentaa käsitystämme materiaan aktiivisesta toimijuudesta. Janhonen ym. (2020) peräänkuuluttavatkin uudenlaista materiaalitajua, jonka kautta voimme muuttaa tapojamme ”olla vuorovaikutuksessa materiaalien kanssa” (em. 15). Kasveilta voimme oppia, mitä kaikkea yhteistä meillä ja muilla olioilla lopulta onkaan. Ihmiset ja kasvit ovat kodin sommitelmassa osa yhteistä materiavirtaa. Olisikin mielenkiintoista jatkaa tutkimusta pohtien sitä, voiko ihmisen toiminnallinen kasvisuhde⁵ muuttua kasveilta oppimisen ja niihin kiintymisen prosessien myötä.

Kriittinen kasvitutkimus voi antaa uusia näkökulmia ihmistieteille tulevaisuudessa. Ymmärrys ihmisen kasvisuhteesta ja etenkin käsitys siitä, miten tärkeäksi osaksi ihmisen elämää kasvi voi tulla, voisi toimia näkökulmana kestävämmän tulevaisuuden mahdollisuuksien tarkastelua. Viime vuosien omavaraisviljelyn, sekä kaupunki- ja palstaviljelyn suosion kasvu osoittaa, että etenkin nuorilla aikuisilla on suurta kiinnostusta kasveja kohtaan (Puutarhaliitto 2022). Yhä suurempi osa maailman ihmisistä asuu kaupungeissa, joissa kosketuksemme luontokappaleisiin vähenee jatkuvasti. Kasvihuoneharrastus on hälyttävästi kehittymässä kohti kapitalismin etuja sekä luonnon riistoa lisäävää tilannetta. Esimerkiksi puutarhanhoidolla voi olla positiivista merkitystä paikalliseen biodiversiteettiin, mutta huonekasvien tuottaminen ja myynti tapahtuu globaalilla mittakaavalla, aiheuttaen suuria

---

⁵ ks. luku 2.3

päästöjä pitkien välimatkojen kuljetusten vuoksi. Samalla kun esineellistettyjen ja yhä harvinaisempien lajien myynti huonekasveina lisääntyy, ovat niiden luonnossa elävät edeltäjänsä kuolemassa sukupuuttoon (Maunder 2022, luku 6). Kasvisuhteemme tarkastelu ja uudelleenarviointi ovat erityisen tärkeää aikana, jolloin yhteiskunnallisten muutosten tarve on hyvin kiireellinen luontokadon hidastamiseksi.

Kuten luontokäsitykset, myöskään suhteemme kasveihin eivät ole pysyviä, vaan vaihtelevat aikakausien ja kansallisten tilanteiden mukaan (Valkonen 2016, 41). Kasvisuhteen ja luontosuhteen yhteyden tarkastelu ei kuitenkaan ole tämän tutkielman tuottaman tiedon pohjalta mahdollista. Tutkielmaani rajoittaa se, ettei tutkimusasetelmaani mahtunut huonekasviharrastajien luontosuhteen laajempi käsittely. Tämä voisi kuitenkin olla antoisa jatkotutkimuksen näkökulma. Tutkielmassani noussut kasviharrastuksen sukupolvia ylittävä merkitys ja kasvisuhteen periytyminen ovat myös mielenkiintoisia lisätutkimusta vaille olevia aiheita. Viime vuosina yhteiskunnalliseen keskusteluun ovat nousseet ympäristökriisin aiheuttamat ympäristötunteet, kuten ilmastoahdistus. Haastattelemani kasviharrastajien kertomuksissa nousi esille se, miten voimakkaita tunnereaktioita huonekasvien huonovointisuus ja menehtyminen herätti. Mielestäni läheisissä kasvisuhteissa syntyneiden tunteiden tutkimuksella voisi olla antia myös laajemmalle ympäristötunteiden tutkimukselle (ks. Pihkala 2022).

Lähteet

- Aaltola, E. & Wahlberg, B. (toim.) (2020). *Me & muut eläimet: uusi maailmanjärjestys*.
- Alaimo, S. (2008). Trans-corporeal Feminisms and the Ethical Space of Nature. Teoksessa S. Alaimo & S. Hekman (toim.) *Material Feminisms*. Indiana University Press, 237-264.
- Aloi, G. (toim.) (2018). *Why look at plants? The botanical emergence in contemporary art*. Leiden & Boston: Brill.
- Altman, A., Shennan, S. & Odling-Smee, J. (2022). Ornamental plant domestication by aesthetics-driven human cultural niche construction. *Trends in plant science* 27(2), 124-138
- Archambault, J. S. (2016). Taking love seriously in human-plant relations in Mozambique: Toward an anthropology of affective encounters. *Cultural Anthropology*, 31(2), 244-271. doi:10.14506/ca31.2.05
- Arkio, L. (1985). *Rakkaat vanhat huonekasvit. Ikkunapuutarhan historiaa Suomessa*. Helsinki: Otava
- Barad, K. (2019). Posthumanistinen performatiivisuus: Kohti ymmärrystä siitä, miten materia merkityksellistyy. Käänt. Annette Arlander. Teoksessa T. Nauha, A. Arlander, H. Järvinen & P. Porkola (toim.) *Performanssifilosofiaa: esitysten, esiintymisten ja performanssien filosofiasta performanssijatteluun* (s. 99–131). Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu, esittävien taiteiden tutkimuskeskus, Helsinki. (Engl. alkuperäinen julkaisu *Posthumanist Performativity: Toward an Understanding of How Matter Comes to Matter*. *Signs: Journal of Women in Culture and Society* 2003, vol. 28. no 3).
- Bar-On, Y. M., Phillips, R., & Milo, R. (2018). The biomass distribution on Earth. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 115(25), 6506-6511.
- Bennett, J. (2004) "The force of things: Steps towards an Ecology of Matter," *Political Theory*, 32(3), pp. 347–372. Available at: <https://doi.org/10.1177/0090591703260853>.
- Bennett, J. (2020). *Materian väre – Olioiden poliittinen ekologia*. Käänt. Tapani Kilpeläinen. Tampere: niin&näin (engl. alkuteos *Vibrant Matter. A Political Ecology of Things* 2004).
- Bharti, B. (2019). The houseplant industry is thriving, thanks to millennials and their 'plant babies'. *National Post* 26.4.2019. Haettu 24.4.2023 osoitteesta <https://nationalpost.com/news/canada/the-houseplant-industry-is-thriving-thanks-to-millennials-and-their-plant-babies>

- Bhatti, M., & Church, A. (2001). Cultivating natures: Homes and gardens in late modernity. *Sociology*, 35(2), 365-383. doi:10.1177/s0038038501000177
- Bond, C. (2019). Why millennials are suddenly so obsessed with houseplants. HuffPost 18.9.2019. Haettu 23.4.2023 osoitteesta https://www.huffingtonpost.co.uk/entry/millennials-obsessed-houseplants-instagram_1_5d7a976de4b01c1970c433b9
- Braidotti, R. (2013) *The posthuman*. Polity Press
- Burke, R., Sherwood, O. L., Clune, S., Carroll, R., McCabe, P. F., Kane, A., & Kacprzyk, J. (2022). Botanical Boom: A new opportunity to promote the public appreciation of botany. *PLANTS, PEOPLE, PLANET*, 4(4), 326-334. doi:10.1002/ppp3.10257
- Chen, J., McConnel, D., Henny, R. J., & Norman, D. J. (2005). The foliage plant industry. In J. Janick (Ed.), *Horticultural reviews Volume 31* (pp. 45-110). John Wiley & Sons.
- Cielemęcka, O. & Szczygielska, M. (2019). Thinking the feminist vegetal turn in the shadow of Douglas-firs: An interview with Catriona Sandilands. *Catalyst: Feminism, Theory, Technoscience*, 5(2), 1-19
- Collard, R.-C., & Dempsey, J. (2013). Life for Sale? The Politics of Lively Commodities. *Environment and Planning. A*, 45(11), 2682–2699. <https://doi.org/10.1068/a45692>
- Coole, D. & Frost, S. (2010). *New materialisms: ontology, agency, and politics*. Duke University Press.
- Coole, D. (2010). The Inertia of Matter and the Generativity of Flesh. Teoksessa Coole, D. & Frost, S. (toim.), *New materialisms: ontology, agency, and politics* (s. 92-115). Duke University Press.
- Degnen, C. (2009). On vegetable love: Gardening, plants, and people in the north of England. *Journal of the Royal Anthropological Institute*, 15(1), 151-167. doi:10.1111/j.1467-9655.2008.01535.x
- Dela Cruz, M., Christensen, J. H., Thomsen, J. D., & Müller, R. (2014). Can ornamental potted plants remove volatile organic compounds from indoor air? — A Review. *Environmental Science and Pollution Research*, 21(24), 13909-13928.
- Dolphijn, R. & van der Tuin, I. (2012). *New Materialism: Interviews & Cartographies*. Open Humanities Press. <http://hdl.handle.net/2027/spo.11515701.0001.001>
- Dzhambov, A. M., Lercher, P., Browning, M. H., Stoyanov, D., Petrova, N., Novakov, S., & Dimitrova, D. D. (2021). Does greenery experienced indoors and outdoors provide an escape and support mental health during the COVID-19 quarantine? *Environmental Research*, 196, 110420. doi:10.1016/j.envres.2020.110420

- Ellis, J. (2019). *Intertwined histories: Plants in their social contexts*. Calgary: University of Calgary Press
- Elton, S. (2021). Relational health: Theorizing plants as health-supporting actors. *Social Science & Medicine*, 281, 114083
- Eriksson, K. (2015a). Yhteiskuntatieteellinen verkostoajattelu. Teoksessa K. Eriksson (toim.), *Verkostot yhteiskuntatutkimuksessa* (s. 7–24). Helsinki: Gaudeamus
- Eriksson, K. (2015b). Johdanto eurooppalaiseen verkostoajatteluun. Teoksessa K. Eriksson (toim.), *Verkostot yhteiskuntatutkimuksessa* (s. 27–41). Helsinki: Gaudeamus
- Fox, N., & Alldred, P. (2017). *Sociology and the new materialism: theory, research, action*. London: SAGE Publications Ltd.
- Frynta, D., Šimková, O., Lišková, S., & Landová, E. (2013). Mammalian collection on Noah's ark: The effects of beauty, brain and body size. *PLoS ONE*, 8(5).
- Gaard, G. (toim.). (1993). *Ecofeminism*. Temple University Press.
- Gagliano, M., Ryan, J. C., & Vieira, P. (2017). *The Language of Plants: Science, Philosophy, Literature*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Gibson, P. (toim.) (2018). *The plant contract. Art's return to vegetal life*. Leiden & Boston: Brill.
- Gunnthorsdottir, A. (2001). Physical attractiveness of an animal species as a decision factor for its preservation. *Anthrozoös*, 14(4), 204-215.
- Haapala, A. (2000). Luonnon kauneus ja rumuus. Teoksessa A. Haapala & M. Oksanen (toim.) *Arvot ja luonnon arvottaminen* (s. 68-81). Helsinki: Gaudeamus
- Haapala, A. (2015). Mitä on esteettinen hyvinvointi? Teoksessa A. Haapala, K. Puolakka & T. Rannisto (toim.) *Ympäristö, estetiikka ja hyvinvointi* (s. 19-39). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Haapala, A. (2020). Esteettiset arvot muuttuvassa ympäristössä. Teoksessa S. Kyllönen & M. Oksanen (toim.) *Ilmastonmuutos ja filosofia* (s. 216-235). Helsinki: Gaudeamus
- Haila, Y. & Lähde, V. (2003) *Luonnon politiikka*. Vastapaino: Tampere.
- Haila, Y. (1990) *Vihreään aikaan. Kirjoituksia ihmisen ekologiasta*. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino oy
- Haila, Y. (2000) Beyond the nature-culture dualism. *Biology & Philosophy*, 15(2), pp. 155–175.
- Hall, M. (2011). *Plants as Persons. A Philosophical Botany*. State University of New York Press, Albany.

- Haraway, D. (2003). *The companion species manifesto. Dogs, people, and significant otherness*. Chicago: Prickly paradigm press
- Haraway, D. (2008) *When species meet*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Haraway, D. (2016) *Staying with the Trouble: Making Kin in the Chthulucene*. Durham: Duke University Press.
- Head, L., & Atchison, J. (2008). Cultural ecology: Emerging human-plant geographies. *Progress in Human Geography*, 33(2), 236-245. doi:10.1177/0309132508094075
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2008). *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Homanen, R. (2014). Suhteellinen ja moninainen sikiö. Teoksessa K. Lummaa & L. Rojola (toim.) *Posthumanismi* (s. 57–80). Turku: Eetos.
- Ingold, T. (2011) *Being Alive. Essays on Movement, Knowledge and Description*
- Ingold, T. (2012). Towards an Ecology of Materials. *Annual Review of Anthropology*, 41:427-442.
- Iovino, S., & Oppermann, S. (2014). Introduction. Teoksessa S. Iovino & S. Oppermann (toim.) *Material ecocriticism* (s. 1–17). Bloomington: Indiana University Press.
- Irni, S., Meskus, M. & Oikkonen, V. (toim.). (2014). *Muokattu elämä: teknotiede, sukupuoli ja materiaalisuus*. Tampere: Vastapaino.
- Janhonen, K., Mattila, M., Mesiranta, N., Kouhia, A., Autio, M. & Närvänen, E. (2020). Kohti kestäväää kuluttamista: materiaalitaju kuluttajien ja materiaalien aktiivisen suhteen hahmottajana. *Alue ja ympäristö* 49: 2, 4–21
- Jerolmack, C., & Tavory, I. (2014). Molds and Totems: Nonhumans and the Constitution of the Social Self. *Sociological Theory*, 32(1), 64-77. doi:10.1177/0735275114523604
- Kallhoff, A., Di Paola, M. & Schörghener, M. (2018). *Plant Ethics: Concepts and Applications*. Routledge.
- Kellert, S. R., & Wilson, E. O. (1993). *The biophilia hypothesis*. Washington (D.C.): Island Press.
- Koivisto, M. (2017). Viherkasvit kiinnostavat jälleen – ”Taustalla ihmisen ikuinen kaipuu vihreään”. YLE 15.2.2017. Viitattu 23.4.2023 osoitteesta <https://yle.fi/a/3-9460830>
- Kortekallio, K., Niskavaara, M., Ouramo, H., Raipola, J., Salmela, T., Tervonen, A., & Karkulehto, S. (2021). Ehdotus ihmistä suhteellistavaksi sanastoksi. *AVAIN - Kirjallisuudentutkimuksen Aikakauslehti*, 17(4). doi:10.30665/av.100030

- Kotus, kotimaisten kielten keskus (2023) Luonne ja luonto. Haettu 6.4.2023 osoitteesta www.kotus.fi/nyt/kysymyksia_ja_vastauksia/sanojen_alkuperasta/sanojen_alkuperasta_l-n/luonne_ja_luonto
- Lawrence, A. M. (2022). Listening to plants: Conversations between critical plant studies and vegetal geography. *Progress in Human Geography*, 46(2), 629–651.
- Lehtonen, T-K. (2008). Aineellinen yhteisö. Tutkijaliitto, Juvenes Print, Tampere
- Lummaa, K. & Rojola, L. (2014). Posthumanismi. Turku: Eetos.
- Luonnonvarakeskus. (2023). Puutarhatilastot 2022. Haettu 21.3.2023 osoitteesta www.luke.fi/fi/tilastot/puutarhatilastot/puutarhatilastot-2022
- Ma, J. (2022). Interaction with Nature Indoor: Psychological Impacts of Houseplants Care Behaviour on Mental Well-Being and Mindfulness in Chinese Adults. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(23), 15810
- Marder, M. (2013). Plant-thinking : a philosophy of vegetal life. New York: Columbia University Press.
- Maunder, M. (2022). House plants. Lontoo: Reaktion Books [e-kirja]
- Mayer, F. S. & Frantz, C. M. (2004). The connectedness to nature scale: A measure of individuals' feeling in community with nature. *Journal of Environmental Psychology*, 24(4), 503–515.
- Merchant, C. (2003). Reinventing Eden. The Fate of Nature in Western Culture. Routledge, New York.
- Niemelä, J. (2000) Luonnon ekologiset arvot. Teoksessa A. Haapala & M. Oksanen (toim.) Arvot ja luonnon arvottaminen (s. 217-230). Helsinki: Gaudeamus
- Niiniluoto, I. (2000). Luonnon arvo ja ihmisen vastuu. Teoksessa A. Haapala & M. Oksanen (toim.) Arvot ja luonnon arvottaminen (s. 55-67). Helsinki: Gaudeamus
- Nisbet, E. K., Zelenski, J. M., & Murphy, S. A. (2009). The nature relatedness scale: Linking individuals' connection with nature to environmental concern and behavior. *Environment and Behavior*, 41(5), 715–740.
- Oksanen, M. (2000) Johdanto. Teoksessa A. Haapala & M. Oksanen (toim.) Arvot ja luonnon arvottaminen (s. 9-24). Helsinki: Gaudeamus
- Oksanen, M. (2021). Sivistys ja valistus luontosuhteessa. Teoksessa R. Haverinen, K. Mattila, A. Neuvonen, R. Saramäki & O. Sillanaukea (toim.) Ihminen osa elonkirjoa – luontosuhteet, luontokäsitykset ja sivistys kestävyyskriisin aikakaudella. Helsinki: Sitra Haettu 2.4.2023 osoitteesta <https://www.sitra.fi/julkaisut/ihminen-osana-elonkirjoa/>

- Pérez-Urrestarazu, L., Kaltsidi, M. P., Nektarios, P. A., Markakis, G., Loges, V., Perini, K., & Fernández-Cañero, R. (2021). Particularities of having plants at home during the confinement due to the COVID-19 pandemic. *Urban Forestry & Urban Greening*, 59, 126919. doi:10.1016/j.ufug.2020.126919
- Pietarinen, J. (2000) Ihmislähtöiset luontoarvot ja luonnon omat arvot. Teoksessa A. Haapala & M. Oksanen (toim.) *Arvot ja luonnon arvottaminen* (s. 38–54). Helsinki: Gaudeamus
- Pietarinen, J. (2003). Voidaanko moraali johtaa biologiasta? *Tieteessä Tapahtuu*, 21(8).
Noudettu osoitteesta <https://journal.fi/tt/article/view/57242>
- Pihkala, P. (2022). Toward a taxonomy of climate emotions. *Frontiers in Climate* 3:738154.
- Plumwood, V. (1993). *Feminism and the mastery of nature*. London: Routledge.
- Pollan, M. (2001). *The Botany of Desire: A Plant's-Eye View of the World*. New York: Random House.
- Priiki, K. (2021). Saako lemmikkiin viitata hän-pronominilla? – Kielenkäyttäjien käsitykset pronominien sopivasta käytöstä vaihtelevat. *Kielikellon artikkeli 3/2021*. Haettu 25.4.2023 osoitteesta <https://www.kielikello.fi/-/saako-lemmikkiin-viitata-h%C3%A4n-pronominilla>
- Puig de la Bellacasa, M. (2017). *Matters of Care: Speculative Ethics in More than Human Worlds*. Minneapolis: University of Minnesota Press
- Pulkkinen, R. (2014). *Suomalainen kansanusko: samaaneista saunatonnttuihin*. Helsinki: Gaudeamus. [E-kirja]
- Puusa, A. (2020). Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet. Teoksessa Puusa, Anu & Juuti, Pauli (toim.) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*, s. 103–117. Helsinki: Gaudeamus
- Puutarhaliitto (2019). Kiinnostus puutarhanhoitoon kasvaa. Puutarhaliiton tiedotus 4.4.2019. Haettu 23.4.2023 osoitteesta <https://www.puutarhaliitto.fi/kiinnostus-puutarhahoitoon-kasvaa/>
- Puutarhaliitto (2021). Puutarhakauppa ennätukseen 2021. Puutarhaliiton tiedotus 15.12.2021. Haettu 21.3.2023 osoitteesta www.puutarhaliitto.fi/puutarhakauppa-ennatukseen-2021/
- Puutarhaliitto (2022). Puutarhainnostus kasvaa erityisesti nuorten aikuisten parissa. Puutarhaliiton tiedotus 29.3.2022. Haettu 23.4.2023 osoitteesta <https://www.puutarhaliitto.fi/puutarhainnostus-kasvaa-erityisesti-nuorten-aikuisten-parissa/>

- Puutarhaliitto (2023). Kotipuutarha-tutkimus ennustaa aktiivista puutarhakevättä 2023. Puutarhaliiton tiedotus 30.3.2023. Haettu 24.4.2023 osoitteesta <https://www.puutarhaliitto.fi/kotipuutarha-tutkimus-ennustaa-aktiivista-puutarhakevatta-2023/>
- Pyyhtinen, O. & Lehtonen T-K. (2015). Michel Serres ja yhteisön logiikat. Teoksessa M. Pyykkönen & I. Kauppinen (toim.), 1900-luvun ranskalainen yhteiskuntateoria (s. 237–256). Helsinki: Gaudeamus.
- Pyyhtinen, O. (2015a). A more-than-human sociology: a new sociological imagination. New York: Palgrave Pivot.
- Pyyhtinen, O. (2015b). Triadi. Teoksessa K. Eriksson (toim.), Verkostot yhteiskuntatutkimuksessa (s. 86–108). Helsinki: Gaudeamus
- Pyyhtinen, O. (2019). Kommunikaation, kohinan ja sekamuotojen filosofi. Michel Serres (1930-2019). *niin&näin*, 3/2019, 130-131
- Rakow, D. & Lee, S. (2015) Western botanical gardens: History and Evolution. *Horticultural Reviews* 43, 269-310
- Ramanathan, L. (2017). Millennials are filling their homes — and the void in their hearts — with houseplants. *The Washington Post* 7.9.2019. Haettu 24.4.2023 osoitteesta https://www.washingtonpost.com/lifestyle/style/young-urbanites-are-filling-their-homes-and-the-void-in-their-hearts-with-houseplants/2017/09/06/ec98993c-89c8-11e7-961d-2f373b3977ee_story.html
- Rannisto, T. (2015). Kulttuurin ja luonnon jäljet ympäristön esteettisessä kokemisessa. Esimerkkinä Suvisaaristo. Teoksessa A. Haapala, K. Puolakka & T. Rannisto (toim.) *Ympäristö, estetiikka ja hyvinvointi* (s. 109-126). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Rantonen, E. (1997) Muukalaisnaiset materiana eli huomioita geosukupuolipolitiikasta. *Niin & näin* 3/97, 14-17. <https://netn.fi/fi/artikkeli/muukalaisnaiset-materiana-eli-huomioita-geosukupuolipolitiikasta>
- Rivas, V. A., & Biana, H. T. (2021). Plants, public health and the pandemic. *Journal of Public Health*, 44(2). doi:10.1093/pubmed/fdab244
- Royal FloraHolland (2022a). World floriculture map shows key trends in global market. Royal FloraHolland julkaisu 13.1.2022. Haettu 24.4.2023 osoitteesta <https://www.royalfloraholland.com/en/news-2022/week-02/world-floriculture-map-toont-belangrijkste-trends-op-wereldmarkt>

- Royal FloraHolland (2022b). Excellent results for Royal FloraHolland in 2021, but concerns about the future of the floriculture industry. Royal FloraHolland julkaisu 31.3.2022. Haettu 24.4.2023 osoitteesta <https://www.royalfloraholland.com/en/news-2022/week-13/excellent-results-2021-concerns-about-the-future-of-the-floriculture-industry>
- Ruppel, S. (2020) Houseplants and the invention of indoor gardening. Teoksessa J. Eibach & M. Lanzinger (toim.) *The Routledge history of the domestic sphere in Europe 16th to 19th century*. 509- Routledge Lontoo
- Salmela, T., & Valtonen, A. (2019). Towards collective ways of knowing in the Anthropocene: Walking-with multiple others. *Matkailututkimus*, 15(2), 18–32.
- Schaal, B. (2019). Plants and People: Our shared history and future. *Plants, people, planet*, 2019;1:14-19
- Schörghener, M. (2018). Caring for plants - Cultivating relational virtues. Teoksessa A. Kallhoff, M. Di Paola & M. Schörghener (toim.) *Plant Ethics: Concepts and Applications* (s. 110-118). Routledge.
- Serres, M. & Latour, B. (1995). *Conversations on science, culture, and time*. Käänt. Roxanne Lapidus. The University of Michigan Press (ransk. alkuteos *Éclaircissements* 1992).
- Serres, M. (1982). *The parasite*. Käänt. Lawrence R. Schehr. The Johns Hopkins University Press (ransk. alkuteos *Le parasite* 1980).
- Serres, M. (1995). *Genesis*. Käänt. Geneviève James & James Nielson. Michigan: The University of Michigan Press (ransk. alkuteos *Genèse* 1982).
- Szczygielska, M. & Cielemecka, O. (2019). Introduction to special section: Plantarium: Human–vegetal ecologies. *Catalyst: Feminism, Theory, Technoscience*, 5(2), 1-12. Tampere: Vastapaino.
- Telivuo, J. (2015). Rihmasto. Teoksessa K. Eriksson (toim.), *Verkostot yhteiskuntatutkimuksessa* (s. 42–63). Helsinki: Gaudeamus
- TENK, Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2019). Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa – Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Haettu 5.4.2023 osoitteesta https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf
- Tieteen termipankki (2023). Kasvitiede: domestikaatio. Haettu 24.4.2023 osoitteesta <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kasvitiede:domestikaatio>
- Tompkins, P., & Bird, C. (1973). *The secret life of plants*. New York: Harper & Row.

- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi
- Valkonen, J. (toim.) (2016). Ympäristösosiologia. Jyväskylän yliopisto. Haettu 22.4.2023 osoitteesta <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/50593>
- Valkonen, J., Lehtonen, T-K. & Pyyhtinen, O. (2013). Sosiologista materiaalioppia. Sosiologia 3/2013, 217-221.
- Vuori, J. (2021) Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Haettu 5.4.2023 osoitteesta <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metodit/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallanalyysi/>
- Väyrynen, K. (2006). Ympäristöfilosofian historia. Maaäitimyytistä Marxiin. Juvenes Print, Tampere.
- White, L. (1967). The Historical Roots of Our Ecologic Crisis. Science, 155:1203–207.
- Wilson, E. O. (1984). Biophilia. Harvard University Press.
- Wise, J.M. (2011) Assemblage. Teoksessa C. J. Stivale (toim.) Gilles Deleuze : Key Concepts (s. 91-102). Oxon England: Routledge
- Wohlleben, P. (2016). Puiden salattu elämä: kasvimaailman kuninkaiden tunteista ja viestinnästä. Käänt. Pirkko Roinila. Helsinki: Gummerus. (Saks. alkuteos Das Geheime Leben der Bäume: Was sie fühlen, wie sie kommunizieren – die Entdeckung einer verborgenen Welt 2015)
- Ylirisku, H. (2022). Tiheikön kanssa: Yhteisen ajattelun tunnustelua. Kasvatus & Aika, 16(3), 163–171.

Liitteet

Liite 1. Haastattelurunko

1. Alku – Yleisesti harrastuksesta ja sen alkamisesta

Milloin koet kasviharrastuksesi alkaneen?

Kerro vapaasti mikä sai sinut kiinnostumaan kasveista

Oliko lapsuudessa kotona kasveja?

2. Arki kasvien kanssa

Miten paljon aikaa käytät kasviharrastuksen parissa?

- Muuta ajankäytöstä: Viekö kasviharrastus aikaa muulta elämäältä? Toivooko lisää aikaa harrastukselle?

Montako kasvia sinulla on? Missä ne elävät?

Millaista hoitoa kasvisi vaativat? Miten hoidat kasveja?

Tarkkailenko kasvien hyvinvointia? Miten?

Mikä kasveista on ollut helppohoitoisin/ vaikein hoitaa? Miksi?

Mistä olet hankkinut kasvisi?

Mitä tarvikkeita/hankintoja olet tehnyt harrastukseen liittyen? (esim. kasvivalot, ravinteet, ilmankostuttimet, hyllyt yms.) > Ovatko olleet tarpeellisia? Ovatko vaikuttaneet kasvien hyvinvointiin?

Mitä koet kasvien/kasviharrastuksen tuovat elämääsi?

Mikä kasvien hoitamisessa tuntuu vaikeimmalta? Entä mukavimmalta?

3. Harrastuksen merkitys

Miten olet oppinut hoitamaan kasveja? Onko joku opettanut sinulle tai oletko etsinyt itse tietoa?

Miten kuvailisit suhdettasi kasveihin?

4. Suhde kasveihin

Onko sinulla lempikasvia? Miksi tämä kasvi on sinulle tärkein?

Onko sinulla jokin kasvi, jonka hankkimista haaveilet? (Mikä estää tai miksi ei ole hankittu?)

Minkä kasvin luopumista olet harkinnut? Miksi?

Onko jokin kasveistasi kuollut? Miltä se tuntui?

Oletko nimennyt kasvejasi?

Onko jokin kasvi, josta et pidä tai jota et hankkisi itsellesi? Miksi?

5. Kasviharrastuksen sosiaaliset ulottuvuudet

Harrastavatko läheisesi/ystävät/perhe? Onko lähipirissäsi muita kasviharrastajia?

➤ Jos kyllä:

Keitä he ovat? Harrastatteko yhdessä? > eli saako apua tai tietoa heiltä?

Miten läheisesti/ystävät/perhe suhtautuvat kasviharrastukseesi?

Näkykö kasviharrastus kotisi ulkopuolella, eli oletko mukana harrastajien verkostoissa kuten esimerkiksi keskustelupalstoilla, Facebook-ryhmissä, kerhoissa tai seuroissa?

➤ Jos kyllä:

Missä ja miksi?

Mikä on mielestäsi kasviharrastaja? Mikä tekee kasviharrastajasta kasviharrastajan?